

Wenu wa Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Aajiya Yahaya da danai aatagada a nda. U damma ta ili i na we enei atsuma a alavu alavu adama e ili i na Asula o foboi waru ni ili i na yaa fara o ukosu wu uvadi.

Ikaka'a u ta na pasu ta'atsu. U damma ta a na cira vi iwuya ta pe atsuma o uvadi o ulinga, adama o ndolo aza e Itoni o to sowo atsumalima waru a ta kuwa. U yuwan ta adanshi a Magiri'i ma Asula, za na ayi da Yesu. U ta lyuwa aci a ama e iwuya suru na cira na ri a nlangi na Asula. O ukosu, Asula a ta ni iliyinkapa i sa'ani yaa abunda i na waa ca ama a na aa lyuwa elime nu ucasu wo okolo ya Kristi Zamawawa. Ikaka atsuma a aavu'un suru ayi da Asula a ta na akiza waru u ta nu ulyuwu wa aci.

Aatagada a nda wenu wi ili i na ama aa gura ene da shi. Yahaya yuwan ta ulinga ni idanshi ya ama adama u damma cine ili ya zuva i ri. Re ta lo na abunda a na vaa gura reve ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda, amma abajini e ikaka u ta a alanga eteshe waru u vadala shi. Apa abajini e ikaka'a: Yesu Kristi lyuwa ta aci a cu'un vi iwuya suru ubata suru. Urana u ta lo a tawa a na Male na cu'un vi iwuya suru aa tsun le atsuma a mala ma akina, reve zuva sa'avu nu uvadi u sa'avu u tawa ubata u na aza a na o toniyi Yesu aa dana obolo na ayi na asuvu nden.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Adanshi o usokowu diga Yahaya (1:1-8)
2. Alavu alavu a Asulazuva a Wuma (1:9-20)
3. Mpepelime a tyo a'isa e cindere (2:1-3:22)
4. Alavu alavu a aganda de zuva (4:1-11)
5. Aatagada ne erepu e cindere (5:1-6:17)
6. Aganda a makakan ma ndanata ma Asula (7:1-17)
7. Avana e cindere (8:1-11:19)
8. Aagangu na Adodo e re (12:1-13:18)
9. Alavu alavu o uge'etosu wa Asula na mekede (14:1-15:8)
10. Akwanu e cindere o upan wa Asula (16:1-21)
11. A lyuwa ta aci a n'yuwatan ma Asula (17:1-20:10)
12. Uge'etosu wu ukosu (20:11-15)
13. Zuva sa'avu nu uvadi u sa'avu (21:1-8)
14. Urishelima sa'avu (21:9-22:5)
15. Kristi Zamawawa ta kamba babu ujimu (22:6-21)

Yahaya yuwan ta adanshi a aatagada a nda

¹ Apa ili i na Asula o rocoi Yesu Kristi Zamawawa, adama u damma agbashi a yi ili i na Asula aa yuwan nu ujimu shi. Avu Yesu lyungu malingata ma yi u roco aagbashi a yi Yahaya† ili'i.

² Reve Yahaya damma ili i na we enei biti adama e ikaka ya Asula na adama e ili i na Yesu Zamawawa dammai ni ili i na u yuwain waru.

³ Asula a ta zuwaa za na ee dewushe ama idanshi yi ikaka i nda nu unā aba'un, waru u ta zuwaa za na uwwai reve u yuwan tsutoni na ayi aba'un. Adama a na mantsa ma yuwan ta zuzu a na ili i nda yaa fara.

Yahaya casa ta a'isa a aza e Itoni e cindere

⁴ Apa mepepeline ma na Yahaya danai a tyo ubata wa a'isa a aza e Itoni e cindere a na a ri a Asiya.*

N ta avasa Asula o roco du isa'ani na asuvu nden a yi. Asula ayi da za na ri lo diga o ufaru, u ta lo gogo, za na waru ri lo a tawa. Waru nan ruhu e cindere a na a ri a makakan ma ndanata n tsugono tsa Asula o to roco du isa'ani na asuvu nden.

⁵ Ne da waru Yesu Zamawawa za na a zuwayi ucira o udansa wa amayun adama a Asula. Ayi da za na fara 'yoyin atsuma a akwakwa. Ayi da mogono mo tsugono mo ngono mu uvadi.

Ayi da za na ciga ntsu, waru ayi da u zuwa ntsu tsu la'a ucira wu unusu u tsu ana wo ocoi mpasa reve u kuwa adama a tsu.

⁶ Adama o ndolo reve wo o'woto tsu mmaci ma yi nan ganu a yuwusaan Asula Dada va yi aganda. Tsugbain nu ucira babu ukotu za va Yesu Zamawawa da! Ami.

⁷ Kalyuwai, ayi da ndolo a tawa e eleshe! Koyan da te ene yi, hali na aza a na a zuwa a sapa niyi ni ibata, waru elentsu o uvadi suru a ta shon lon adama a yi. Ne da, u to o'wo ne! Ami.

⁸ Asula Zagbain damma ta, "Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. Amu da za na ri lo gogo, n ta lo diga o ufaru, za na waru ri lo a tawa. Amu da Asula Mogono me Ili Suru."†

* **1:4** "Asiya" e ida ya Roma ayi da akapi e ida ya Tukiya. † **1:8** Alfa na Omiga idanshi yu ufaru na yu ukosu yi ifani i Tsheleni tsa da, u ta dansaa tsu Yesu ta lo kafu a yuwan ili i ro waru u ta dana lo babu ukotu.

Yahaya ene ta Zamawawa na 'yoyin

⁹ Amu da Yahaya, za du atsuma e Itoni ya Yesu Zamawawa, waru o bongi mu ta cine o bongi ndu. N ta atsuma o tsugono tsa Asula cine adu fo i ri. Waru n ciga n 'yuwan n yuwan ankuri n kaba asuvu na atsumalima a va cine yaa yuwusan. A caco mu ta nden mu u'wa wa ali a Batamusa, ida i memere ma mini, adama a alajiya e ikaka ya Asula na amayun a na Yesu Zamawawa rocoi.

¹⁰ O urana wu Zagbain, reve Ruhu va Asula shiton wuma u va, reve mu uwwa abajini o udyo tse mesun ma aavana acapa a va.

¹¹ Avu udyo'o u damma, "Dana atsuma a aata-gada ili i na ve enei reve vu lyunguwa a'isa a aza e Itoni a na a ri e ilyuci i cindere i nda: Afisu, na Simirina, na Birigamu, na Tayatira, obolo na Sadis, na Filadalifiya na Lawudikiya."

¹² Reve n vadala adama me ene za na aa yuwusan adanshi na amu, avu me ene wisawatan wi ifitila i cindere i na a yuwain na zinariya.

¹³ E memere ma wisawata'an, vuma dana ta pe na rotsoi vadilima. U dana ta wotowu na atugu a gbagbain a na a rawai a ana a yi, na mapadi mo umuna ma na a dawai na zinariya ukanda'u a makakan ma yi.

¹⁴ Anji a yi u'uri puwu ana tsikilu, esu a yi waru e ikanasa tse elentsu a akina.

¹⁵ Ana a yi waru a madala tsu rumushili na aruma a tsu ruma reve o gboro yi, udyo wa yi u rotso ta magugwa ma mini ma abunda.

¹⁶ Reve u guza italyo'o i cindere o ukere usa'ani wa yi, na matsun me pe'eni ma na e tewein ma na

re o utusa o una wa yi. Urewesu wa yi a madala tse ekan o urana a aci.

¹⁷ Ana me ene niyi, reve n kaḁato a maḁakan ma yi n jingaḁa shi. Avu u kuruwa mu ukere usa'ani wa yi reve u damma, “She vu uwwa wovon wan, amu ḁa Ufaru nu Ukosu.

¹⁸ Amu ḁa za na aa casu wuma. N shi ta n kuwa, amma gogo n ta wuma u na u ri n koto shi. N ta na mkpatu'utsu n na maa casu mu ucira u na maḁ kpatu'wa ko m baru ubata u na akwakwa a ri, reve n kambato le wuma.

¹⁹ “Vu ḁana atsuma a aatagada ili i na vee inda gogo suru ni ili i na yaḁ tawa elime.

²⁰ Nda ucuḁuwu wu usokowu wi italyo'o i cindere i na ve enei o ukere usa'ani u va'a, na wisawatan u zinariya wi ifitila i cindere: Wisawatan i cindere'e a'isa a aza e Itoni e cindere a ḁa, ele waru italyo'o i cindere'e nlingata ma Asula n cindere n na maḁ kalyuwusa a'isa a aza e Itoni e cindere a ḁa.”

2

Ikaka a tyo Afisu

¹ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula† ma aa'isa a aza e Itoni† a lyuci va Afisu. Za na guzai italyo'o i cindere o ukere usa'ani wa yi'i, za na waru ri a mmalu e memere ma wisawatan wi ifitila i cindere, u ta lyungusaḁ wu ikaka i nda:

² N reve ta ili i na vaa yuwusan suru, me ene ta ulinga wa amayun na makaḁa ma asuvu ma abunda ma wu. N reve ta a na vu 'yuwain ama e iwuya. Vu lyungwa ta aza a na a dammai ele ajiya

a da, agba na amayun ne da shi, reve vu cina le aza e epen a da.

³ Vu yuwan ta ankuri vu kaba asuvu ni ibongi adama a va, waru okolo a wu a tu uka bu kuci atsuma e itoni i va.

⁴ “Agba n ta bara wu adama e ili i ro. Vu buwa e icigi ya aza a wu aza e Itoni cine vu yuwain ana vu fara usu numu shi.

⁵ She vi icina ununa vu riyai atsuma o unusu wan! Vu vadala reve vu lyawa mayan mo unusu, reve vu yuwan ununa vu yuwain ana vu fara usu numu. Na vu lyuwa elime nu unusu, n ta tawa n ca wu oforo n tawa wisawatan u fitila wa wu ubata u na u ri.

⁶ Amma n ta cuwa wu adama e ili i sa'ani i na vaa yuwusan. Vu 'yuwan ta ili i na otoni a Nikola* aa yuwusan, ununa amu fo n 'yuwain ili i na aa yuwusan.

⁷ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni! N ta lyawa za na biti lyuwai aci u lyuwa muwun mu uɗanga n na n tsu ca wuma, za na ri atsuma o u'wa u wivuwunɗ zuva.”

Ikaka a tyo Simirina

⁸ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula ma aa'isa a aza e Itoni a lyuci va Simirina. Za na ayi da Ufaru waru ayi da Ukosu, za na kuwai agba wo o'wiso ta wuma, ayi da waa lyungusaa wu ni ikaka i nda:

* **2:6** Aza a na oo tono Nikola ama o ro a da a na aa yuwusan uritosu we epen aza a na a cigai ama a yuwaan amalɗ agandɗa reve waru a yuwan unusu u tsipere.

⁹ N reve t̄a n̄a atsumalim̄a a wu nu ulambu w̄a wu, agba vu t̄a nu utsuru! N reve t̄a ni ili i babu ulobonu i na ama o ro a dansa a aci a wu. A ta dansa ama a Asul̄a a ɗa, agba ne ɗa a ri shi na amayun. Oɓolo a ama a ɗa a na a ri aza a Male.

¹⁰ She vu uw̄a wovon wan, n̄a vu yuwan majiyan ma atsumalim̄a ma na vu ri azama vu sowo. N ta dansaa wu, Mekerencesu ma ta zuwa le a lyungw̄a wu a zuwa ozo o ro a ɗu o u'wa wa ali, waru o to ɓongi wu hali rana kupa. Vu guza mejege, ko nu u shi wo o'wo a to una wu, n ta ca wu wuma u babu ukotu vadamma ookokolo† wo o'wo wu iliyinkapa adama a na vu lyuwai aci.

¹¹ “Za na ri na atsuvu, wu uw̄a ili i na Ruhu aa dansaa a'is̄a a aza e Itoni! Za na biti lyuwai aci e iwuya, woo sowo atsumalim̄a o ukw̄a we ire shi.”

Ikaka a tyo Birigamu

¹² Reve u damma mu, “Dana mepepelim̄e ma nda a tyo a malingata ma Asul̄a ma aa'is̄a a aza e Itoni a lyuci va Birigamu.† Za na ri n̄a matsun me pe'eni ma na e tewein ma n̄a re va yi, ayi ɗa za na a lyungusa wu ni ikaka i nda:

¹³ N reve t̄a vu t̄a nden atsuma a lyuci na Male† ma ri o tsugono. Avu za vi Itoni† va amayun a ɗa, waru vu kud̄a a usu mu shi, ko ke'en. Vu usu t̄a a mantsa ma na a zuwai o unai Antiba adama e isa'ani ya yi a lyuci ɗu, ubata u na Male ma ri o tsugono. Antiba rocosu t̄a ama a na ayi za vi

† **2:12** Atsuma a lyuci gbain va Birigamu, a'is̄a a dana t̄a lo ubata u na ama a yuwusayin mogono ma Roma aganda ts̄a Asul̄a. Zuzu n̄a ayi abajini a masa'a a dana t̄a lo ubata u na a tsu yuwaan aamali a Zafasa aganda. Birigamu abajini a lyuci a ɗa na Male ma danai a yuwusan tsugono atsuma o uvadi.

Itoni va amayun a va a da a adanshi ni ili i na u yuwusain.

¹⁴ “Agba n 'yuwan n ciga m bara wu adama e ili i ro. Ozo o ro atsuma a du o to tonon uritosu wa Balam,† za na rocoyi Balak cine waa zuwa aza a Isra'ila† a yuwan unusu. ◇ Balam gbagba le ta a tama inama i na ama a paɗayi amali a na a yuwusaan aganda. Waru u zuwa le ta a yuwan tsipere.

¹⁵ Ununa aza a Isra'ila a yuwain unusu, ne da waru ozo o ro a du a yuwain unusu ana o toniyi uritosu wo otoni a Nikola.

¹⁶ Gogo vu vadala vu lyawa nusu va wu! Na vu yuwan ne shi, aa jima shi n ta tawa wu reve n yuwan nlangi na ama o ndolo na matsun me pe'eni ma na moo utusa o una u va.

¹⁷ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni! N ta ca za na biti lyuwai aci atsuma a mana† na o sokoi.‡ Waru n ta ca za suru aatali a uri a na a danai aala a sa'avu de. Za na ushiyi aatali a nda a da goon ee reve aala a nda.”

Ikaka a tyo Tayatira

¹⁸ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula ma a'isa a aza e Itoni a lyuci va Tayatira. Mawun ma Asula, za na esu a yi e ikanasa tse elentsu a akina waru za na ana a yi a ri a madala tsu rumushili na o gboroi de, ayi da za na lyunguwa nuwu ni ikaka i nda:

◇ **2:14** Mkc. 25:1. † **2:17** Aza a Isra'ila a usu ta a na Irimiya vumavasu soko ta upondo u mana u na a shi a zuwai atsuma a Akpati a Nzuwulai. A tyo o ukosu, a ta tsura ili i nda waru u ta lyuwato ama.

19 N reve t̄a ili suru i na vaa yuwusan. N reve t̄a a na i cigalai waru ̄adu otoni a amayun ̄a v̄a a ̄a. N reve t̄a cine i kambulai, waru n reve t̄a a na vu kabai asuvu na ankuri. N reve t̄a a na gogo vu ta yuwusan upasu n̄a cine vu yuwusain ana vo o'woi za vi Itoni v̄a cacawu.

20 “Agba n ciga n 'yuwan m bara wu adama e ili i ro. Vu geshe ka ndolo Yezebe shi, za na a yuwusan epen a na ̄ayi vumav̄asul̄a ̄a. Ana u ri o uritosu ̄a pususan agbashi ̄a v̄a ana, adama a yuwan tsipere waru a lyuwusa ilyalya i na a cayi ̄amali.

21 N ca yi t̄a mantsa u vadala u lyawa nusu v̄a yi, agba ̄avu u 'yuwan a lyawa tsushakala.

22 Adama o ndolo, n ta zuwa wo o'wo ubanakun. N ta zuwa aza a na a yuwusan tsipere n̄a ̄ayi o sowo ̄atsumalima lon. N ta yuwan ili i nda gogo shede na a vadala a lyawa mayan me iwuya i na aa yuwusan.

23 N to una otoni ̄a yi. Reve ̄a'isa ̄a ̄aza e Itoni suru e reve a na n revei majiyan ma za suru waru ni ili i na a cigai suru. N ta ca za suru ̄atsuma e le ̄atsumalima cine unusu w̄a yi u ri.

24 Ozo o ro ̄a ̄du ̄atsuma a Tayatira o toni uritosu w̄a yi shi. Koto i rito ili i na otoni ̄a yi e ̄deyi 'Ili yu usokowu i gbain i Male' shi. N t̄a ni ili i t̄a i na maa damma ̄du:

25 I lyuwa elime ni itoni i v̄a na amayun hali she n̄a n kamba.

26-28 “N ta lyawa za na lyuwai aci u ̄ana n̄a cu'un vu ucira u na waa yuwan tsugono tsa na Dada v̄a ca numu. N ta yuwaan ne za na lyuwai elime n̄a mayan me ili i na n damma niyi u yuwan, hali ̄a tyo mantsa mo ukosu wu uvadi. N ta ca

yi ucira u na waa yuwan tsugono tsu uvadi suru. Nu u yuwan tsugono tsa nda, u ta danā usuduwu, waru u ta kpasu'wa le reve o ɓoso le miri-miri ununa ama o tsu ɓoso mpondo mo olo'o. Waru n ta ca yi talyo'o na tsi ikana na wasasa, § iroci yu ulyuwu wa aci wa yi.

²⁹ Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!"

3

Ikaka a tyo Sadisu

¹ Reve u damma mu, "Dana mepepeline ma nda a tyo ubata u malingata ma Asula ma aa'isa a aza e Itoni atsuma a lyuci va Sadisu. Za na ri o tsugono tsa nan ruhu e cindere a na aa yuwusaan Asula tsugbashi, waru za na banai italyo'o i cindere, ayi da u lyunguwa nuwu ni ikaka'a: n reve ta ili i na vaa yuwusan. Ama a ta dansa gashi vu ta wuma, ashe gba akwaka a da vu ri amayun.

² 'Yon! Vu buwa nu ucira gbain shi, u ciga ta mokotoo. Adama o ndolo vu gbamato ili i na vu ri na ayi. Me ene ta ili i na vaa yuwusan u rawa ili i na Asula a va a ciga nuwu vu yuwan shi.

³ She vi icina ni ili i na o rito nuwu, ni ili i na vu uwwai wan. Toni yi, vu lyawa unusu wa wu. Na vu 'yon shi, n ta tawa mantsa ma na vu zuwai shi, cine vivu tsu tawa.

§ **2:26-28** Talyo'o vu usana: Adama a na ama na abunda a mantsa mo ndolo a usu ta a na italyo'o i tsu zuwa ta ili i na i cina nle atsuma a wuma u le, a ca tsugbain a tyo a talyo'o na la'ai ucira a ta dansa u tu unata cine Zamawawa a yuwusan tsugono tsu uvadi mabula.

⁴ Ozo o ro atsuma a du aza a na a ri pe atsuma a Sadisu koto i lungusa itana i du nu unusu shi. Ama a nda o to oto itana i uri reve a wala obolo na amu adama a na a rawa ta a yuwan ne.

⁵ Vuma na lyuwai aci o unusu biti, u to oto itana i uri cine ama a nda a yuwain. Maa kimusa aala a vuma ndolo na a danai atsuma a aatagada a ama a wuma wa amayun shi. Na mi isawan a makakan ma Dada va obolo na nlingata ma yi aza a na a yuwusaan yi aganda, babu usan u da maa damma a na n reve yi ta.

⁶ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!”

Ikaka a tyo Filadalifiya

⁷ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula ma aa'isa a aza e Itoni atsuma a lyuci va Filadalifiya. Za na ri na akiza na amayun u tu ubanu na makpatu'utsu ma Dawuda.* Nu u kpatu'wa unantsu babu za na aa gura kpatu yi. Waru nu u baru yi, babu vuma na aa kpatu'wa yi. Ayi da za na lyunguwa nuwu ni ikaka i nda:

⁸ N reve ta ili i na vaa yuwusan suru. N reve ta a na ama a tara nuwu tsa vuma gbain shi. Waru vu toni ta uritosu u va, koto vu damma, ‘N reve Yesu shi shi.’ M kpatu'wa ta de unantsu a makakan ma wu, za na vuma aa gura kpatu yi shi.

⁹ Gogo vu te ene ili i na maa yuwan na ama a na a ri o tono Male. Ele a damma ta a na ama a Asula a da, agba epen a da le. N ta zuwa le a tawa a kingyo a makakan ma wu. Ne da ee reve a na n ciga nuwu.

* **3:7** Makpatu'utsu ma Dawuda urevu wa yi ayi da u ta nu ucira u na waa yuwan tsugono.

¹⁰ Vu yuwan t̄a ankuri vu kaḅa asuvu cine n damma nuwu vu yuwan. Adama o ndolo, n te geshe wu a mantsa ma na māa lyungwā ama o uvadi, n̄a n zuwa le a uwwa ātsumalimā ā ābundā.

¹¹ N t̄a lō ā tawā gogo. Vi isawan ugbamu ātsumā o ucawu wo okolo ā wu, tsara nanza usa ookokolo ā wu wan, za na vāa ushi adama a na vu lyuwai aci.

¹² N ta zuwa vuma na lyuwai aci e iwuya wo o'wo aatsura a na ā tsu ḅanā u'wa u gbain ubatā u na maa yuwusaan Āsulā āgandā. Vuma nda t̄a ḅanā de kuci. N ta ḅanā ala e re ā lipu vā yi, aala ā Āsulā ā vā, waru na aala ā Urishelima† Sa'avu, āyi ḅa aala ā lyuci gbain vā Āsulā ā vā, za na aā cipā ubatā wā Āsulā de zuva. N ta ḅanaa yi waru ā lipu vā yi aala a sa'avu ā vā.

¹³ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa ā'isā ā āzā e Itoni!”

Ikaka ā tyo Lawudikiya

¹⁴ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda ā tyo a malingata mā Āsulā ātsumā ā aā'isā ā āzā e Itoni ā lyuci vā Lawudikiya. Āyi ḅa Za na Ri Ne. Waru āyi lyusu vā āḅulā ḅa waru u tsu yuwusan t̄a adanshi a amayun kuci. O ure wā yi u ḅa Āsulā a yuwain ili suru. Āyi ḅa u lyunguwā nuwu ni ikaka i nda:

¹⁵ N reve t̄a ili i na vaa yuwusan suru, vu ri usuḅuwu shi,† agba vu ri utānu shi. U shi ta la'a ulobonu n̄a vu ri za t̄a.

† **3:15** Ubatā u nda ‘usuḅuwu’ u t̄a nu urevu za na cayi aciyayi ātsumā o ulinga wu Zamawawa na amayun, (Vu yuwan ātyo a na vaa gura) nu ‘utānu’ u t̄a nu urevu ulambu wu ucawu ātsumā o ulinga wu Zamawawa.

16 N ta 'yuwan wu adama a na vu ri ḁamu.

17 Vu damma, 'N ta nu utsuru, waru m ɓolotowo ta aciyaṽa ili ya ɓunda. N ciga ili i ro shi, ko ke'en.' Agba vu reve cine vu ri shi na amayun: ili i wono i ḁa vu ri, ni iliyali, ko ili i ta vu ri na ɓyi shi, irumba i ḁa vu ri, waru vu ta ataḁu.

18 Adama o ndolo, n ta casu wu ɓala vu tsula zinariya na maa winasa. Zinariya na e jeruwetoi ḁa waru a lapula yi ta. Tsula yi tsara vo o'wo za vi ikebe. Ciga 'yuwan tsula itana i uri adama vo otoo aciyaṽu, tsara waru vu lyawa a uwwusa wono a na ama a te inda wu ataḁu. Ciga 'yuwan vu tsula mani'in ma ɓuma tsara vu putala e esu, tsara vu gura ene.

19 "N tsu ɓara ta ɓvu waru n ca ama a na n cigai biti oforo. Vu yuwan ɓtyo a na vaa gura, ɓvu vu vadala vu lyawa mayan mo unusu.

20 Vu zuwa atsuvu, amu ḁa nda mishin o ukobu wu u'wa wa wu a yuwusan, 'Azo'wa!' Vuma na uwwa numu ɓvu u banu mu n uwa, n ta uwa pe ɓsuma o u'wa'a ɓvu n lyuwa oɓolo na ɓyi.

21 "Aza a na a lyuwai aci, a ta ḁanu zuzu na ndanata n tsugono tsa va, cine amu ana n lyuwai aci, ɓvu n ḁanu zuzu na ndanata n tsugono tsa Dada va.

22 "Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!"

4

Yahaya ene ta zuva

1 Ana me enei ili i nda n kotoi, reve me enishe alavu alavu nu unantsu u na a kpatu'wai a tyo zuva. Reve vuma na ri nu uɗyo vadamma aavana

yuwisan adanshi na amu, u damma, “Kumba a tawa pa nda n to roco wu ili i na yaa fara na nda koto.”

² A jima shi reve Ruhu va Asula golo bushi numu, avu me ene pe atsuma a zuva'a ndanata n tsugono n na nanza ri nden.

³ Za na ri de nden te ikanasa madu-madu ne ekan a na a ri ushili na mini ma avu'un gashi atali e ikebe lon. Kambu kandaruwa ta ndanata n tsugono'o e ikanasa.

⁴ Ndanata ushin na aza a nashi n kandaruwa ta ndanata m mogono'o. Azagbain ushin na aza a nashi a dana ta de nden. O oto ta atugu a uri no okokolo a zinariya a aci e le.

⁵ Ili i nda a to utusa diga a ndanata m gbai'in: imadatsu, na agiri'a, na tsata. Akata a akina e cindere, aza a na a ri nan ruhu e cindere a Asula, a dana ta a madala elime a ndanata n tsugono'o.

⁶ Waru, ubata u na u danai uru'u elime a ndanata'a u ta gashi mala ma na a yuwain tsa madubi tsa na vaa gura ene ili ye elime.

Ili i wuma i nashi i kandaruwa ta ndanata'a, ebele a yi suru. Ili i wuma i nda a dana ta wupalu ne esu elime na aapa.

⁷ Za vu ufaru dana ta na aaci gashi kamu. Za ve ire dana ta na aaci gashi oogono a nan. Za va ta'atsu gba shi u dana ta nu urewesu gashi urewesu u vuma. Za va nashi dana ta gashi aakuru a na a ri a tsu'yan.

⁸ Ili i wuma i nashi i nda suru a ta ne evelu a tali tali, waru a ta wupalu ne esu, hali na a mpakatalai me evelu'u. Ayin nu urana a lyawa ucanasa wi ishpa shi:

“Zagbain ta na akiza. U ta na akiza. U ta na akiza.

Ayi dā Asulā Mogono me Ili Suru Suru.

Ayi dā za na ri lo diga o ufaru, waru u t̄a lo gogo,
za na waru ri lo a t̄awa.”

⁹ Ili i wuma i nda a lyuwa t̄a elime a cibalasa za
na ri nden a ndan̄at̄a n tsugono'o. Waru a ta casu
yi fo tsugbain waru o godyusho yi. Ayi dā za na
yuwain wuma babu ukotu.

¹⁰ A mantsa mā t̄a waru azagbain ushin n̄a aza a
nashi'i a kingyo t̄a elime a za na ri nden a ndan̄at̄a
n tsugono'o. Waru a mantsa ma na a yuwasaan
za babu ukotu'u agand̄a, avu a zuwa okokolo e le
elime a ndan̄at̄a'a reve a damma,

¹¹ “Zagbain tsu n̄a Asulā a tsu,

vu rawa t̄a vu ushi tsugbain,

tsugono nu ucira adama a na vu rawa t̄a vu ushi
le.

Avu dā vu yuwain ili suru,

waru vu zuwa le t̄a a dan̄a wuma cine a ri

adama a na vu ciga nle ne.”

5

Magiri'i mā kpatu'wa t̄a aatagada

¹ Ili i na me enishei at̄suma a alavu alavu a va
ayi dā za na dan̄ai nden a ndan̄at̄a n tsugono, u
guza t̄a aatagada a na a katal̄ai a na a dan̄ai uga'an
na a dan̄ai de idanshi a pasu ra.* Asulā a kutsulu
yi t̄a avu u sura yi ulobonu ne erepu o urotsu† e

* **5:1** Aatagada o ukatalu: At̄suma a rana ndede a tsu yuwan t̄a
aatagada a avu'un o uga'an reve a katala yi a madanga.

cindere.† ² Waru awu me ene malingata ma Asula mo ucira, za na dammai na abajini o udyo: “Zane da rawai u rabuwa erepu a aatagada a nda awu waru u kpatu'wa yi?”

³ Agba atsuma a zuwa ko o uvadi ko zala vu uvadi a tsura vuma na rawai na waa kpatu'wa yi awu u denuna shi.

⁴ N dana ta e mesun lon, adama a na babu vuma na rawai u kpatu'wa aatagada o ndolo reve u deyinuna.

⁵ Awu zagbain ta atsuma e le damma mu, “Lyawa mesun! Kalyuwa, ndede vuma na lyuwai aci. A tsu de yi ta Kamu, mogono ma gbain ma na mo utai o ugundo wa Yahuza.† Ayi da ikyun i Mogono Dawuda ana akaya a gbain a yi. Ayi da waa gura rabuwa erepu e cindere'e reve waru u kpatu'wa aatagada'a.”

⁶ Me ene ta Magiri'i mishin zuzu na ndanata n tsugono'o. Ili i wuma i nashi i kandaruwa yi ta obolo na azagbain. Lipu va yi rotso ta gashi a pada yi ta o una u kucci. U ta na avana e cindere ne esu e cindere, ele da nan ruhu e cindere va Asula a na u lyunguyi a tyo pasu suru atsuma o uvadi.

⁷ U 'yawa ta u ushi aatagada a na za na danaɓi nden a ndanata n tsugono'o n danaɓi uguzu na ayi o ukere usa'ani.

⁸ Ayi pe atsuma a mayan tsundolo, awu ili i wuma i nashi na azagbain ushin na aza a nashi

† 5:1 Atsuma a rana ndede a tsu baru ta mepepeline ma na a danai ne 'erepu' reve a zuwa iroci yi za na dana niyi. Na a kpatu'wa yi, erepu'u u tsu rabuwa ta waru babu vuma na a gura kpatu yi tsu ufaru. She za na za vi ili cayi ucira u da goon waa gura kpatu'wa erepu o urotsu o ndolo.

a kaḁato a maḁakan ma yi. Za suru ḁana ta na kumburu na aakwanu a na a yuwain na zinariya za na u ḁanaḁi o ukere wa yi. Akwanu o ndolo a ḁana ta tapu ni ili i maḁuru na o o'woi o unḁ wa avasa a ama a na aa yuwusaan Ḃsulḁ ḁḁanda.

⁹ Ḃvu a cana ishīpa i sa'avu i nda:
 “Ḃvu ḁa vu rawai vu tara aatagada'a
 ḁvu waru vu raḁuwa erepu o urotsu wa yi
 ḁvu vu kpaṁu'wa yi.
 Ili i na i zuwai ḁyi ḁa ama o una wu ta,
 ḁḁa mpasa ma wu mo o'woi atsupu
 ana vu tsupayi gundo, ne elentsu, na ama, ni ḁḁa,
 ḁvu gogo o o'wo ama a Ḃsulḁ.

¹⁰ Vu kaḁato le ta o o'wo mmaci ma yi
 nan ganu aza a na a yuwusaan Ḃsulḁ ḁḁanda.
 Waru a ta yuwan tsugono atsuma o uvadi.”

¹¹ Ḃvu n kaḁuwisa, ḁḁa mu uwwai nlingata ma Ḃsulḁ e ishīpa. A ḁana ta ḁbunda lon a la'a ta ucira u na vuma a gura kece le. A kaḁaruwa ta ndanata n tsugono'o, ni ili i wuma na azagbain.

¹² A ḁana ta e ishīpa na ḁbajini o uḁyo:
 “Tsu ta yuwaan Maḁiri'i ma na o unai ica,
 waru adama a ḁbajini o ucira a yi,
 nu utsuru, nu urevu, nu ukadu wa yi.
 U ushi tsugono na tsugbain ni ica suru suru!”

¹³ Ḃvu mu uwwisa ili i na i ri wuma suru e ishīpa, ele aza a na a ri pe zuva suru, nu uvadi, na zala vu uvadi, na mala. Apa ishīpa i na aa yuwusan:
 “Za na ri nden a ndanata n tsugono obolo na
 Maḁiri'i
 a ta ni ica na tsugono na tsugbain nu ucira kuci
 babu ukotu.”

¹⁴ *Avu* ili i wuma i *nashi'i* a usu, “Ne *da*da u ri!”
Avu azagbai'in a *ka*dato *avu* a yuwaan yi *ag*anda.

6

Magiri'i ma rabuwa ta erepu

¹ Reve me ene *Magiri'i'i* a *ra*buwusa eereput o ufaru *a*tsuma a *a*za e cindere a aatagada'a. *Avu* mu uwwa za *ta* *a*tsuma e ili i *nashi* i wuma u damma nu *u*dyo u na u ri gashi tsata, “*Ta*wa!”

² Reve n *ka*lyuwa, *avu* me ene do uri. Za na kumba niyi *da*na *ta* nu utan, reve u ushi ookokolo. Reve u *ka*ra o *u*ta gashi za na lyuwai *de* aci o uvon na *a*bunda, waru u *ta* *da*shi lyuwisa aci.

³ Reve *Magiri'i'i* *ma* *ra*buwisa eerepu e ire, reve mu uwwa ili i wuma i ire i damma, “*Ta*wa!”

⁴ Reve do ro na ri ushili gashi akina o *u*ta. Za na kumba niyi u ushi *ta* ucira u na waa zuwa ama a yuwan *n*langi *a*tsuma o *u*vadi, adama o unulai *a*tsuma o uvon. Za na kumba niyi ushi *ta* matsun me pe'eni ma gbain.

⁵ Reve *Magiri'i'i* *ma* *ra*buwisa eerepu a ta'atsu, reve mu uwwa ili i wuma ya ta'atsu adansa, “*Ta*wa!” Reve n *ka*lyuwa, *avu* me ene do lima. Za na kumba niyi u tu uguzu ni ili yu uritosu yu ume o ukere wa yi.

⁶ Reve mu uwwa ili i ro gashi *u*dyo o *u*tusa e memere me ili i wuma i *nashi*. *Avu* *u*dyo'o u damma, “*I*kebe i na nanza tsu tsura o ulivu u *ta*,* *a*yi *da* a tsu tsupa o *u*na u makundatsu *ma* *ta* ma yitabo.† Waru na *a*bunda e ikebe i *da*da aa tsupaa

* **6:6** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na *Tsuheleni* *ayi* da “*dinari ta.*” *Kalyuwa* *Ucuduwu* wi “*Ikebe.*”

nkundatsu n ta'atsu mi ishina. Waru she i lungusa mani'i'in na masayan ma inabi† wan.”

⁷ Reve Magiri'i'i ma raḅuwisa eerepu a nashi a aatagada'a, reve mu uwwa ili i wuma ya nashi i damma, “Tawa!”

⁸ Avu n kalyuwa reve me ene do vu ukporu. Za na aa kumbusa yi u ta na aala Ukwā, waru za ro ta lo za na a tsu de Ukwisa oo tono za vu ufaru zuzu. Asulā e ne'eshen ta ama o uvadi abaci a nashi. Ukwā nu Ukwisa a ushi ta ucira u na oo una aabaci a ta e le atsuma a abaci a nashi'i nu uvon, na ambulu, na mbala icu'un icu'un, ne ekere e inama yu una.

⁹ Reve Magiri'i'i ma raḅuwisa eerepu a tawun. Reve me ene kwisa va ama o ro e ikyun i masa'a. Ele nda ele da aza a na n'yuwatan mu unai adama a na a dammai ikaka ya Asulā na amayun.

¹⁰ Reve kwisa'a a saala na abajini o udyo adansa, “Asulā Mogono me Ili Suru Suru, vu ta na akiza na amayun! Tsu te ipati ya wu, she vu jima wan vu ge'eto reve waru vu ca aza a na o una ntsu atsuma o uvadi atsumalima.”

¹¹ Asulā a ca ta za suru atsuma e le utugu u uri avu u damma le a yuwan ipiri ya ankuri wa'a ne'en. A yuwan ne hali she na n'yuwatan n le mu una aza e le a agbashi na aza e le cine o una nle hali she no o shiton abunda a na a cigai.

¹² Reve me enishe Magiri'i'i a raḅuwusa eerepu a tali. Reve a yuwan uramosu wi ida nu ucira. Reve urana u lyawa e ikanasa, avu a yuwan irumbu kpara-kpara. Reve woto u suluwan saan ana mpasa.

¹³ Reve italyo'o i riyā diga zuva a tyo o uvadi cine biri na ri igishi tsu riyā diga o udanga na a yuwan upepu wu ucira.

¹⁴ Avu eleshe a puwan gashi a katala ta avalu avu a tara yi a kara. Avu nsasan suru ni ida i memere ma mini suru a lyawa bata le adama e ijingadu yi ida'a.

¹⁵ Reve ama suru, hali na ngono, a yuwan ukadu a pa'an atsuma a abanu ko e memere ma atali o uga'an atsuma a nsasan. Ama a nda fo a yuwan ta ukadu u na aa pa'an: Ama a gbagbain o ulinga u gwamnati, nan yali a asoja, aza o utsuru, ama o ucira, na akapi a ama suru, ko na agbashi a da ko na agbashi a da shi.

¹⁶ Reve a kara e desu vu nsasan na atali adansa, "Tsu te ipati i du, riyaa ntsu tsara i pala tsu adama za na ri nden a ndanata n tsugono me ene tsu wan, waru Magiri'i'i maa tsura u ca tsu oforo shi."

¹⁷ Amayun a da nnu Urana u na Asula na Magiri'i'i maa ca za suru oforo ma tawa, ko za a la'a oforo a nda shi.

7

Ama a Isra'ila a na a zuwai urotsu

¹ Ana ayi ndolo kotoi, avu me ene nlingata ma Asula n nashi mishin e ebele a nashi o uvadi e geshei upepu nashi tsara upepu u lapa uvadi ko mala ko udanga wan.

² Avu me enishe malingata ma Asula mo ro mo uta asana, u dana ta ni ili yu urotsu i na i tsu zuwa urotsu wa Asula a wuma. U de ta nlingata n nashi'i aza a na a cayi ucira a ca uvadi na mala atsumalima lon na abajini o udyo.

³ Reve malingata'a u damma, “She i lyawa up-epu u lungusa ida, ko mala, ko ufanga wan, she na tsu zuwa rotsu e icin ya agbashi a Asula a tsu ni ili'i.”

⁴ Mu uwwa ta ana u deyi nu ucira ilaamba ya aza a na nlingata ma Asula n zuwayi urotsu wa Asula e icin i le. Laamba'a dana ta ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000). Ama a nda'a o uta ta diga o gundo va ama a Isra'ila kupa ne ejere. Ele da aza a na nlingata ma Asula n zuwayi urotsu:

⁵⁻⁸ A yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Yahuza,† a yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Roben waru urotsu.

A yuwaan ta fo ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Gado, na ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Asha.

Waru a yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Nafutali, avu waru a yuwaan ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Manasa.

A yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Saminu, na ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Levi.

A yuwaan ta ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Isaka, avu a yuwaan ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Zebelun.

A yuwaan t̄a ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo w̄a Isuhu, waru a yuwaan t̄a ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Banyami.†

Suru suru a yuwaan t̄a ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) urotsu.

Abajini o obolo a yuwaan t̄a Asul̄a aganda

⁹ Ana ayi ndolo kotoi, avu n kalyuw̄a d̄ada me enei d̄e obolo a ama a la'a t̄a abund̄a a na vuma aa gura kece le suru. O ut̄a t̄a atsum̄a e ida, o gundo, na ama, ne elentsu suru, avu e isawan a makakan ma ndanata n tsugono na Magiri'i'i. O oto t̄a atugu a uri, suru nle a guza t̄a ashuwa-shuwa e ekere e le.

¹⁰ A dana t̄a a yisaali na abajini o udyo,
“Asul̄a a tsu a d̄a obolo na Magiri'i'i a wawa ntsu,
Asul̄a a tsu u t̄a nden a ndanata n tsugono.”

¹¹ Nlingata ma Asul̄a'a suru obolo na azagbain ni ili i wuma i nashi'i a dana t̄a lo mishin zuzu na ndanata n tsugono. A kadato t̄a a ndanata n tsugono avu a yuwaan Asul̄a aganda.

¹² A dana t̄a adansa,
“Tsu ta dansa Asul̄a a tsu a t̄a mgbain,
Lyawa tsu yuwaan niyi ica,
tsu ca niyi tsugbain nu urevu,
tsu to godyusho yi,
u t̄a nu ucira nu ukadu,
aza a yi a d̄a suru babu ukotu.
Lyawa wo o'wo ne!”

¹³ Avu zagbain t̄a ece mu, “Nan zane d̄a gba aza a na o otoi atugu a uri? Te d̄a o utai?”

14 Avu n usu, “Zagbain, n reve shi, amma avu vu reve ta.”

Reve u damma mu, “Ele nda ele da aza a na a yuwain ankuri a kabai asuvu na atsumalima agba a kuwa shi. A za'wa ta atugu e le cece na mpasa m Magiri'i za na zuwai o o'woi u'uri.

15 “Adama o ndolo a ta mishin a makakan ma ndanata n tsugono tsa Asula.† A ta yuwusaan yi aganda urana na ayin atsuma a Aa'isamapada a yi. Waru za na ri nden a ndanata'a u ta danu obolo ne ele tsara u kalyuwa le ulobonu.

16 “Ama a nda aa dashi yuwan ambulu shi, waru akuli aa dashi reme le shi. Urana u buwa a damaton le shi, babu usuduwu u na waa ju'wan le,

17 adama a na Magiri'i za na ri zuzu na ndanata n tsugono to o'wo za va aguba le. U ta tara le a tyo ubata u na mini ma na ma tsu ca wuma moo utusa. Waru Asula a ta tasa abara e le.”

8

Eerepu e cindere

1 Ana Magiri'i'i ma rabuwai eerepu o urotsu† e cindere o ndolo, a uwwa ilama de zuva shi, hali akapi a rumu ta.

2 Avu me ene nlingata ma Asula m gbagbain n cindere mishin a makakan ma Asula, avu a ushi avana.

3 Avu malingata ma Asula mo ro ma tawa wi isawan elime a masa'a.† U dana ta uguzu na matafa za na a yuwain na zinariya na a kulatosuyi ili i maguru.† U ushi ta ili i maguru i nda na abunda obolo na avasa a ama a Asula suru. Ayi

malingata'a u zuwa ta sadaka nda a masa'a ma na a yuwain na zinariya na ri de a makakan ma ndanata n tsugono'o.

⁴Ili i maguru indolo i dana ta a makula a matafa ma na malingata'a ma danai uguzu na ayi, avu waru mikyon obolo na avasa a ama a Asula a rawa de zuva ubata wa Asula.

⁵Avu u tara akinkina de a masa'a avu u shiton matafa'a. Avu wo oco yi a tyo o uvadi. A yuwan ta elemu a abunda, na tsata tsar abunda ni imadatsu, avu waru a yuwan uramosu wi ida nu ucira.

Nlingata n nashi mi ivulaj ta avana

⁶Avu waru nlingata n cindere n na n danai na avana e cindere a dana ufofu u na ee ivulaj le.

⁷Ana malingata mo ufaru me ivulaj aavana a yi, dafa nlingata n variyi atayan obolo na akina ujambaru na mpasa a tyo o uvadi. Avu akina'a a kulato aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu o uvadi, dafa u lungusai danga na anlya suru a na a ri pe atsuma a aabaci a nda.

⁸Dafa waru malingata me ire me ivulaj aavana a yi. Avu a vari ili i ro gashi abajini a masasan ma na ma ri a makula na akina atsuma a mala. Aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu u mala'a wo o'wo ta gashi mpasa.

⁹Avu ili suru i na i ri pe atsuma a aabaci a mala'a suru a kuwa, antsun a na a ri pe atsuma a aabaci a mala'a suru a lungusa le ta.

¹⁰Ana malingata ma Asula ma ta'atsu me ivulaj aavana a yi, avu abajini a talyo'o za na a kulusa gashi aakata a akina, o utar diga zuva a tyo e ida. Avu u riyar a aabaci o udolu a ta atsuma o dolo

ta'atsu na aabaci a lyusu mini ma ta atsuma e esu a ta'atsu.

¹¹ Aala a talyo'o ndolo a da Aguma o Okono. Aabaci a ta atsuma abaci a ta'atsu a mini o ndolo a kamba ta okono. Ama na abunda a kuwa ta adama a na mini'i u danai okono lon.

¹² Avu malingata ma Asula ma nashi me ivula aavana a yi. Avu ili i ro i faba urana da da u lungusai aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu vu urana, avu waru u faba woto ni italyo'o da da u lungusai aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu o woto ni italyo'o. Avu mantsa me ekan me jebe, irumbu i da i danai atsuma a aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu vu urana.* Avu woto ni italyo'o a 'yuwan a ca ekan a aabaci a ta atsuma abaci a ta'atsu a ayin.

¹³ Ana n kalyuwai, avu me ene aakuru a tsu'yan de zuva o mogogolo, avu mu uwua yi a yisaali na abajini o udyo, "Atsumalima! Atsumalima! Atsumalima a ta cina ama suru a na a ri pa atsuma o uvadi, na akapi a nlingata ma Asula n ta'atsu n na n cigai e ivula avana e le e ivula."

9

¹ Avu malingata ma tawun me ivula aavana a yi, avu me ene ili i ro tsa talyo'o na riyai diga zuva a tyo o uvadi. Ayi talyo'o'o a ca yi ta makpatu'utsu tsara u kpatu'wa aakari a aru'un lungu-lungu.

* **8:12** Urana u tsu ca ta ekan irumu kupa ne ejere, amma a mantsa mo uguzu u nda, rumu kunla da goon u tsu ca ekan. Unata u da u ri na woto ni italyo'o, rumu kunla da goon a tsu ca ekan. A mantsa ma na aa casu ekan shi irumbu i da suru suru.

² Ana u kpatu'wa niyi, avu mkyon mu utā gashi mkyon n na n shitoyin aakarī a na a ri tapu na akina† a na a ri usuḍuwu lon. Ayi mkyo'on n shiton tā zuva avu u putsaa urana a na waa ca ekan daḍa gba ubata wo o'woi irumbu.

³ Avu akyun a abunda a cipa atsuma a mkyon o ndolo a tyo atsuma o uvaḍi, waru a tsura tā ucira u na aa taḍa ama tsa agashi.

⁴ A damma le tā, “I ciga i 'yuwan i taḍa ama a na a ri na rotsu va Asula e icin i le wan, she ama a na Asula a zuwayi rotsu va yi shi. Waru she i taḍa ḍanga ko anlya wan.”

⁵ Asula a lyawa le tā a zuwaa ama o ndolo atsumalima a abunda hali woto ton, amma u lyawa le o una le shi. Mḅala n le n rotso tā cu'un vu mḅala mu ugashi.

⁶ Atsuma a rana ndolo, ama a ta zami ili i na yoo una le, amma aa tsura shi. A ciga a kuwa, amma aa tsura shi.

⁷ Ele akyu'un o rotso tā ido i na i ri ufoḅu adama o uvon. A tā no okokolo a zinariya a aci e le, waru urewesu u le u rotso tā urewesu wa ama.

⁸ Anji e le a tu uga'an gashi anji a amaci, anga e le waru gashi anga e ikamu.

⁹ A nla tā atugu e irumu a nkakan n le. Elemu a na evelu e le aa yuwusan u yuwan tā gashi elemu e ido e ikeke yu uvon e ilaḍi a 'yawa ubata o uvon go'o.

¹⁰ A tā na aya e ezan e le aza a na a tsu ca le ucira u na a zuwaa ama atsumalima hali woto ton.

¹¹ Mogono me le malingata ma Asula ma ḍa ma na maa yuwusan tsugono a aakarī a aru'un lungu-lungu. Aala a yi a ḍa Za vu Ulungusu, (na

Tsuyahuda† ayi da Abadan, na Tsuheleni† gba shi a tsu de yi ta Afoliyo).

¹² Atsumalima o ufaru o koto ta. Amma atsumalima o ro e re o ta lo a tawa.

¹³ Avu malingata ma Asula ma tali me ivula aavana a yi. Avu mu uwwa uɗyo u yuwan adanshi na amu atsuma aavana a mbanga m masa'a ma na a yuwain na zinariya, za na ri mishin a makakan ma Asula.

¹⁴ Uɗyo'o u damma ta malingata'a, "Bada nlingata n nashi aza a na Asula a shi a nla a abajini o Udolu u Yufiriti!"

¹⁵ Dada u bafai nlingata ma Asula n nashi'i, aza a na Asula o foboi a yuwan ulinga a rumu nu urana u nda obolo na woto u nda na adama aa'wan a nda. Dada a 'yawai tsara o una aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu a ama o uvadi mafula.

¹⁶ A uwaa ta asoja elime aza a na a danai ukumbu e ido. A damma mu ta a dana ta ama ukpakukupa udoɓonuwu ukpakure (200,000,000).*

¹⁷ Atsuma a alavu alavu a va, me ene ta ido na aza a na a kumba nle. A nla ta atugu e irumu a nkakan n le aza a na a danai ushili gashi akina, nu ulima tsa aakaramuna, na mini ma tsusumba. Aci e ido'o a yuwan ta gashi aci e ikamu, waru akina na mkyon na farinwuta o utusa a na le.

¹⁸ Ele mballa n ta'atsu n nda, (ele akina, na mkyon, na farinwuta na mo utusa a na vi ido'o) o una ta aabaci a ta o obolo a ama atsuma a abaci a ta'atsu a ama o uvadi suru.

* **9:16** Asoja 200,000,000 a dana ta lo. Laamba nda ta abunda wa'ashi.

¹⁹ Nā vi ido dāda ne goon shi, ezan e le fo a tā nu ucira u na a taḍa ama. Ezan e le a tā gashi iyo na aci a na a tsu kaḍa ama.

²⁰ Amma ama a nda a kuwa atsuma a mbaḷa n nda shi, a 'yuwan tā a na a vadala a lyawa iwuya i le. A lyuwa tā elime a yuwusaan otoni a lima aganda, waru a ta yuwusaan amali a na a rumai na zinariya, na azurufa, na rumushili, na aza a na e she'ein na atali, na danga aganda. Amali a nda e tse ene shi, waru a tsu uwwa ili i na a dammai shi, waru a tsu wala shi!

²¹ Ama a nda a lyawa munulai shi, ko mayan ma nkunu, na tsipere, na wivu shi.

10

Malingata ma Asula na matagada

¹ Reve n yuwisan alavu alavu, avu me ene malingata ma Asula mo ucira o utusa diga zuva.† Avu u kanda'wa aciyayi ne eleshe gashi umuna, u shi tā na kambu ukandaruwu a aaci a yi. Avu urewesu wa yi u dala gashi urana, ana a yi waru gashi atsura a akina.

² U tu uguzu na matagada ma na wu baruwai. U zuwa tā anana o usa'ani wa yi a mala, anana o ugula wa yi gba a alanga.

³ Reve u saala na abajini o uɗyo gashi uɗyo wu kamu. Ana u saalai, reve tsata n cindere n usu.

⁴ Ana tsata n cindere'e n yuwain adanshi, reve n fara madana. Avu mu uwwa uɗyo de zuva adansa, “Vu soko ili i na tsata n cindere'e n dammai ulobonu, waru she vu dana le wan.”

⁵ Reve malingata ma Asula'a ma 'yasan ukere usa'ani wa yi a tyo zuva.

⁶ *Avu* u kucina na ala a *Asula*, za na aa kuwa shi, waru za na yuwain zuva ni ida ni ili i na i ri pe atsuma e le suru, a na amayun a da waa dansa. U damma ta, “*Asula* oo puro waru shi, kafu u yuwan ili i na u fofoi.

⁷ Agba nna malingata ma *Asula* me cindere me ivula aavana a yi, reve *Asula* a yuwan ili i na i ri usokowu hali ana'an, cine u dammai agbashi a yi, amasula.”

⁸ Reve ufyo diga zuva u dewishe mu: “*Kara* a 'yawa vu ushi matagada ma na wu baruwai, za na malingata ma *Asula'a* ma guzai.”

⁹ Reve n kara a 'yawa ubata u malingata ma *Asula'a*, avu n damma yi u ca mu matagada'a. Reve u damma mu, “Vu tara matagada'a reve vu tama yi. O una wa wu u ta dana alimu tsi ishiki, agba a atsuma a wu u ta dana okono.”

¹⁰ Reve n tara matagada ma na u dana uguzu na ayi avu n tama yi. *Avu* u dana alimu tsi ishiki o una u va, agba ana n sofu niyi, reve wo o'wo okono gashi n ta shaama.

¹¹ Reve a damma mu, “Na vu 'yuwan vu ciga vu dammisa ili i na *Asula* o fofoi na waa yuwan na ama, ni ida, ne elentsu, waru na ngono suru.”

11

Ama e re a na o o'woi esu

¹ Reve n ushi aadanga o uritosu, avu *Asula* a damma mu, “*Kara* a 'yawa vu rito *Aa'isamapada* a *Asula* na masa'a, reve vu kece ama a na a ri pe a yuwusan aganda.

² Amma she vu rito agalaci a *Aa'isamapada'a* wan, adama a na amu *Asula* n ca ta de aza a na

a usu numu shi ubata'a. A ta yuwan tsugono tsa lyuci va a'wan a ta'atsu na akapi.*

³ N ta lyungu ama e re a va, aza a na e enei ili i na i farai, adama a yuwan alajiya a amayun a va. O to oto itana i na o tso oto adama a atsumolangu waru a ta dana a yuwusan alajiya a va atsuma a a'wan a ta'atsu na akapi o ndolo.”

⁴ Ama e re a na a yuwusan alajiya a adanshi a Asula e te isawan a makakan ma Asulazuva za na a yuwusan tsugono tsu uvadi maola. Ama e re'e ele da danga zetun† re waru na wisawatan wi ifitila re.

⁵ Nna za ro yuwan mpolo n na waa amaton le, reve akina o uta a na le o kototo n'yuwatan n le. Tsunda tsa da Asula oo una za na yuwain mpolo n na waa amaton le suru.

⁶ A mantsa ma na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, u ca le ta ucira a putsaa ni iro'i. Waru a ushi ta ucira u na a kambato mini mpasa, waru a zuwa cu'un vu mballa suru a amaton uvadi. A ta gura yuwan ili i nda a mantsa ma na a cigai suru.

⁷ Na ama e re'e o koto alajiya e ikaka i le, reve aadodo a na o utai diga a akari a aru'un lungu-lungu a yuwan uvon ne ele. U ta lyuwa aci e le reve wu una le.

⁸ A ta vari lipu le o ure u gbain u lyuci u na a varai Zagbain le a akpata.† A kurato ta lyuci'i na Sodom†

* **11:2** Atsuma a aatagada a nda mantsa ma na a zuwai a'wan a ta'atsu na akapi u ta nu ucira abunda lon. A yuwan ta ulinga na re koko'o. Ure u ro u na a yuwain ulinga na ayi da “mantsa na mantsa me re na akapi a mantsa.” Ure u ro waru ayi da “woto amunga ne ejere,” ure u ro waru ayi da “rana ukpakukupa nu ukpakure na kupotali” (1,260). Kalyuwa Wen. 11:3; Wen. 12:6, 14; Wen. 13:5.

na Masar.

⁹ Ama suru, ni ida, nu ugundo, ne elentsu, a ta kalyuwa akwakwa e le. Agba aa lyawa za ro cido le shi, hali she na a yuwan rana ta'atsu na akapi.

¹⁰ Ama o uvadi suru a ta yuwan mazanga adama a na ama e re a nda a kuwai. A ta yuwan abuki reve waru a lyungulai ne'e, adama a na amasula e re a nda a zuwa ta ama o sowo atsumalima lon.

¹¹ Amma ana a yuwain rana ta'atsu na akapi, reve Asula a zuwa wivuwun u wuma atsuma a amasula e re'e waru. Reve a 'yon mishin, avu za na ene nle suru wu uwwa wovon lon.

¹² Reve amasula e re'e a uwwa abajini o udyo o utusa diga zuva adansa, "Tawai pa nda!" Reve a kara a tyo zuva atsuma e eleshe, n'yuwatan n le mishin a akanla e le.

¹³ Avu ida i ramo nu ucira avu aabaci a ta atsuma a abaci kupa suru a ramo atsuma a lyuci'i. Ama ukpakukupa ucindere (7,000) u da kuwai adama o uramosu wi ida u ndolo. Avu aza a na a buwai wuma a uwwa wovon lon, reve a ca Asula a na a ri zuva tsugbain.

¹⁴ Atsumalima e ire o koto ta, agba za va ta'atsu ta lo a tawa.

Aavana e cindere

¹⁵ Reve malingata ma Asula me cindere me ivula aavana a yi, avu mu uwwa nlingata ma Asula† ma zuva a yuwusan adanshi nu ucira adansa,

"Asula a tsu waru na za na u dangwai wo o'wo Zamawawa u ta nu ucira u na waa yuwan tsugono tsu uvadi suru,

waru Asula a ta yuwan tsugono babu ukotu."

16 Reve azagbain ushin nā aza a nashi, aza a na a ri nden a ndanata n tsugono a makakan ma Asula a kingyo nu urewesu u le e ida avu a yuwaan yi aganda.

17 Reve a damma,
 “Asulazuva Mogono me Ili Suru,
 za na ri wuma gogo, waru u ta wuma mantsa suru,
 tsu to godyusho wu a na voo rocosu tsu ucira wa
 wu,
 waru vu fara ta tsugono.

18 Ama o uvadi a yuwan ta upan na avu,
 amma gogo mantsa mo upan ma wu ma rawa ta.
 Mantsa ma da na vee ge'eto akwakwa,
 avu vu tsupa agbashi a wu.
 Vu ta tsupa amasula a wu na ama a akizaf a wu,
 vu ta tsupa ama a na a uwwusa wovon wa ala a
 wu,
 diga a za ke'en a tyo a zagbain.
 Waru vu ta lungusa za suru na tawayi nu ulun-
 gusu atsuma o uvadi.”

19 Reve Aa'isamapada a Asula de zuva a kpatu'wa, reve e ene Akpati a Nzuwulai pe. Avu a yuwusan imadatsu, na agiri'a, na tsata, nu uramosu wi ida na atayan a gbagbain.

12

Ka na aagangu

1 Reve me ene iroci i gbain de zuva i na i zuwai za suru asalama. Ka dana ta lo, umuna u na gba wu nla'i urana u da. U kuru ta ana a yi o woto. Wo oto ta ookokolo a na a ri ni italyo'o kupa ne ejere a aaci.

² U danu ta limatan, avu mbala na atsumalima a limata'an a zuwa yi yisaali.

³ Avu me eneshi iroci i ro zuwa, aagangu a gbain a shili na aci e cindere a na a ri na avana kupa. Aaci suru u ta na mokokolo.

⁴ Avu wizan wa yi u rada aabaci a ta atsuma a abaci e italyo'o a ta'atsu suru diga e eleshe'e, reve u vari le a tyo o uvadi. Avu aagangu'u e isawan a makakan ma ka'a adama u sodushi mawu'un nu u matsan yi.

⁵ Reve u matsan mawun mo ulobo, za na ri nu ucira suru u na waa yuwan tsugono tsa ama o uvadi u nda. Avu malingata ma Asula ma usa yi mawu'un reve u tewee Asula adama u danu a ndanata n tsugono tsa yi.

⁶ Avu ka'a u suma u uwa o ogozo, ubata u na Asula o fofoo niyi. A ta kalyuwa yi pe ulobonu hali a'wan a ta'atsu na akapi. ◇

⁷ Babu usan avu e temushi uvon de zuwa: za-gbain vu nlingata ma Asula Mika'ilu na nlingata ma yi ma Asula a yuwan uvon na aagangu'u, reve aagangu'u na nlingata ma yi fo a piri.

⁸ Agba aagangu'u u lyuwa aci shi, waru aa dashi lyawa yi obolo na nlingata ma yi a danu zuwa shi.

⁹ Reve Mika'ilu obolo na nlingata ma yi mu utaa abajini a aagangu'u diga zuwa reve a caco yi obolo na nlingata ma yi a tyo e ida. Aagangu a nda ayi da za na ri lo wuma nu ujimu. Ayi da za na a tsu de Mekerencesu ko Male. Ayi da za na aa lulumusa ama suru.

¹⁰ Avu mu uwwa nanza a yuwusan adanshi diga zuwa na abajini o udyo adansa:

“Gogo Asula a tsu a ta wawa ama a yi!
 Gogo u ta yuwan ulinga nu ucira wa yi,
 reve u yuwan tsugono ana mogono!
 Gogo Zamawawa† va yi to roco ucira wa yi a aci o
 uvadi!

Adama a na Mekerencesu maa dashi isawan
 ubata u na Asula a tsu a ri shi,
 waru waa tawisaa aza a tsu agbashi na addama na
 ayin nu urana shi.

O utaa ta Mekerencesu diga zuva!

¹¹ Ama a tsu a lyuwa ta aci e Mekerencesu
 adama a mpasa m Magiri'i,
 obolo na alajiya e ikaka i na aa yuwusan.

Aa uwwusa wovon u na aa kuwa shi.

¹² I yuwan mazanga suru ndu adu na i ri nden
 zuva.

Agba adu na i ri nden atsuma o uvadi na a mala, i
 to sowo atsumalima lon.

Adama a na Mekerencesu ma kara ta a cipa ya'a
 du,

waru u tu utsutsu,

adama a na u revei waa jima shi avu e isawaton
 yi.”

¹³ Ana aagangu'u we enei a vari yi ta a cipa o
 uvadi, avu u teme a sabusa ka na matsain mawun
 mo ulobo'o.

¹⁴ Reve ka'a u ushi evelu a abajini a aakuru tsara
 wu 'yawan a kambu ubata wa yi o ogozo. Ubata u
 na aa kalyuwa yi ulobonu hali a'wan a ta'atsu na
 akapi, ◇ waru aagangu'u aa gura amaton yi shi.

¹⁵ Reve aagangu'u a puvu mini tsu udolu adama
 u lyuwa ka'a u kara na ayi.

◇ **12:14** Wen. 11:2.

¹⁶ *Avu* gba *ida* i kamba ka'a, *reve* u *kpatu'wa una wa yi* *reve* u *sodu* mini ma na *aagangu'u* u *puvuyi*.

¹⁷ *Reve* *aagangu'u* u *yuwan upan lon na ka'a,* *avu* u *karā a 'yawa* u *yuwan uvon* na *akapi a muwun* mu ka'a, *aza* a na o *toniyi ili* i na *Asulā* a *dammai,* *waru* o *toniyi ikaka* i na *Yesu rito* nle.

¹⁸ *Avu* *aagangu'u* e *isawan a nge'en* m mala.*

13

Aadodo a na o utai atsuma a mala

¹ *Atsuma* a *alavu alavu a va avu* me ene *aadodo* o *utusa atsuma* a mala. *U ta* na *aci* e *cindere* na *avana kupa.* *Aavana suru a ta na* *mokokolo.* *Aaci suru* u *ta de* ni *idana* ya *aala* i na *yaa yuwusan* *adanshi* a *vama* e *ekere a Asulā.*

² *Ayi* *aadodo* a *nda* o *rotso ta utasu,* *agba* *ana a yi* a *ta uga'an* *waru* u *ta* ne *eleme* *waru akpata* a *ana a yi a ta* *uga'an,* *gashi* *nama* *gbain* *vu* *una* na *a tsu* *de* *biya.* *Una wa yi* *waru* u *rotso ta una* *wu* *kamu.* *Aagangu* a *ca ta* *aadodo* *ucira* *unata na* *za va* *yi,* *avu* *waru* u *ca yi ndanata* n *tsugono na* *tsugono.*

³ *Aaci a ta a dana ta* na *aalana a wuntsu* u na u *rocoi* a na o *una niyi,* *agba* *wuntsu'u* *wi* *ina ta.* *Atsuma* o *uvadī* *vuma* *suru* o'wo *ta* a *asalama a* *aadodo* o *ndolo.*

⁴ *Suru* nle a *yuwaan ta* *aagangu* o *ndolo aganda,* *za* na *cayi* *aadodo* *ucira.* *Avu* *waru* a *yuwaan* *aadodo'o* *aganda* *reve* a *damma,* “*Babu* *za* na *ri tsa* *aadodo* a *nda!* *Babu* *za* na *aa* *gura* *lyuwa* *aci a* *yi.*”

* **12:18** *Adanshi a Asulā* o ro a *zuwa ta* *guzu* *nda atsuma* o *uguzu* *wa 17,* *ozo* o ro *gba* *tsunda* *tša da* a *zuwa* *nle,* *cine* *uguzu* *wa 18* u *ri.* *Akapi* a *Adanshi a Asulā* *gba* *shi* *idanshi* i *nda atsuma a* *aa diva* a *13* *uguzu* *wa 1* u *da* a *zuwa* *nle.*

⁵ Asulā a lyawa tā aadodo o ndolo a yuwan uvadu nu ucira wā yi dāda gba u yuwaan niyi adanshi a vama. Asulā a lyawa yi tā u danā nu ucira u ndolo hali a'wan a ta'atsu na akapi. ◇

⁶ Avu u danā a yuwusaan Asulā adanshi a vama. Waru wi isula tā ala a Asulā, nu ubatā u na u ri nden, obolo na aza a na a ri zuva suru.

⁷ Asulā a lyawa yi tā u yuwan nlangi na ama a yi avu u lyuwa aci e le. A ca yi tā ucira u na u la'ai gundo, ne elentsu, na ama, ni ida suru.

⁸ Ama suru a ta yuwaan yi aganda, ele da aza a na a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma kafu a yuwan uvadi shi. Aatagada'a za Magiri'i ma na o unai da.

⁹ Vuma na ri na atsuvu, wu uwwa.

¹⁰ Za na Asulā a dangwai adama e reme yi, e te reme yi.

Za na Asulā a dangwai adama o una yi na mat-sun me pe'eni, a to una yi. Ayi nda u ta dansa ama a Asulā a ciga a 'yuwan a kaba asuvu avu waru a danā nu ucawu wo okolo.

Aadodo e ire

¹¹ Waru me enishe tā aadodo o ro a na o utai diga e ida. U tā na avana e re gashi aza a magiri'i, dāda gba u yuwain adanshi nu udyo wa aagangu.

¹² Ayi aadodo a nda wi isawan tā a makakan ma aadodo o ufaru, avu u yuwan ulinga na cu'un vu ucira na aadodo o ufaru a ri na ayi. Adama o ucira o ndolo a zuwa tā ama o uvadi suru a yuwaan aadodo o ufaru aganda, za na danai na wuntsu u na wu una niyi avu wi ina yi.

◇ 13:5 Wen. 11:2.

¹³ Dada waru gba aadodo e ire a yuwain abajini e iroci yi ili ya asalama. U zuwa ta akina a cipa diga zuwa a tyo o uvadi, ama gba a akanla.

¹⁴ Asula a lyawa ta aadodo e ire a yuwan ili ya asalama a makakan ma aadodo o ufaru. Adama e ili ya asalama o ndolo, u gura ta luma ama o uvadi. U zuwa le ta a ruma amali a aadodo o ufaru, za na o unai na matsun me pe'eni agba u kamba ta wuma.

¹⁵ Asula a lyawa ta aadodo e ire a yuwan amali'i adama wo o'wo wuma, adama waru u gura yuwan adanshi waru u gura zuwa le o una aza a na a yuwaan niyi aganda shi.

¹⁶ A zuwa ta ama suru a yuwan rotsu o ukere usa'ani ko e icin i le, ko ama a gbagbain a da ko muwun, ko aza o utsuru ko alambi, ko agbashi ko aza a na a ri agbashi shi.

¹⁷ Aza a na a ri na rotsu da goon aa lyawa a tsula waru ele da goon aa lyawa a wina. Ayi urotsu u nda ayi da urotsu wa aala a aadodo ko laamba na ee isawan a aala a yi.

¹⁸ U to lobono vu tsura ugbozu adama vu reve laamba va aadodo'o! Na vu ri nu ugbozu, vu te reve yi. Laamba va yi ayi da ukpakutali na kupotali na aza a tali (666), waru laamba'a u ta a nden ma aala a vuma.

14

Magiri'i na ama a yi

¹ Avu me ene Magiri'i mishin a Masasan ma Sihiyona.*† Ama ukpakukupa ukpaku nu

* **14:1** Sihiyona aala o ro a Urishelima a da, ubata u nda u ta yuwusan adanshi adama a abajini a lyuci va ama a Asula.

ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) a dana ta mishin obolo na ayi. Ele da aza a na a danai e icin i le ala a Magiri'i na Dada va yi.

² Mu uwwa ta nanza a adanshi de zuva. Udyo wa yi u rotso ta ilama i mini ma abunda ma na mo ocusho ko tsa tsata tsu ucira. U shon ta gashi mesun ma ama a abunda a wa'asa ikumburu.

³ Ele da ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) a ta mishin zuzu na ndanata n tsugono, obolo ni ili i wuma i nashi, na azagbain. A dana ta a canasa ishipa i sa'avu, za na babu za na aa gura rito yi, she ele goon. Ele da aza a na a tsupayi o utaa nle atsuma a ama o uvadi suru.

⁴ Ele da ama a na a lyawai aciyele cece a na a 'yuwain a yuwan tsipere, adama o ndolo a da a ri cece. O toni ta Magiri'i ubata u na u tyoyi suru. A tsula le ta atsuma a ama reve a ca le tsa makuda ma kucci vu ufaru, reve a ca Asula na Magiri'i'i.

⁵ A tsu yuwan epen shi, waru a ri nu unusu shi.

Nlingata ma Asula n ta'atsu

⁶ Avu me enishe malingata ma Asula ma 'yawan zuva lon. U ciga ta u damma ikaka ya Alabari a Sa'ani a na a ri n koto shi a tyo ubata wa aza a na a ri pe nden atsuma o uvadi, ele da ida, na gundo, ne elentsu, obolo na akapi a ama a na buwai.

⁷ Reve u damma na abajini o udyo, "I ciga i 'yuwan i ca Asula tsugbain avu i yuwan adanshi a tsugbain tsa yi. Adama a na mantsa ma yuwan ta a na wee ge'eto ama o uvadi suru. I ca yi tsugbain, adama a na ayi da u yuwain uvadi na zuva, mala ne esu a mini a na o utusa e ida."

⁸ Reve malingata ma Asula me ire ma 'yawan zuva cine za vu ufaru yuwain avu u reme adansa, “Abajini a lyuci a Babila a riya ta! Ayi lyuci gbain da za na tsipere tsa yi tsa zuwai ida suru a yuwain ili yi idaba. U yuwan ta gashi wo o'woto le ta ososowi na tsipere tse yi, ili i nda i ta zuwa Asula a ca le atsumalima.”

⁹⁻¹⁰ Avu waru malingata ma Asula ma ta'atsu u toni le, a saalasa, “Ama a na a yuwayin adodo o ndolo aganda suru avu waru a yuwaan amali a yi aganda, a ta nu urotsu wa adodo e icin i le ko e ekere e le. Asula o to sowoto le masayan ma inabi mo oforo ma yi. Masayan ma nda a sula yi na mini shi, waru Asula na aciyayi a da a tsuyin oforo a yi atsuma o mokoto mo upan mo ndolo. Cu'un va ama o ndolo o to sowo atsumalima na akinaf a makula a farinwuta lon a makakan ma nlingata ma Asula ma akiza obolo na Magiri'i'i.

¹¹ Akina a na aa kulato le u to o'wo babu ukotu. Ama a na a yuwayin adodo o ndolo aganda obolo na amali a yi waru a ri nu urotsu wa ala a yi a lipu le, atsumalima o to obolo ne ele ayin nu urana.”

¹² Ili i nda suru u ta dansaa aza e Itoni a yuwan ankuri atsuma a nden n le. Ama a nda ele da aza a na a yuwain tsutoni na wila wa Asula, avu waru o toni Yesu na amayun.

¹³ Avu mu uwwa u^{dyo} zuva adansa, “Dana ili i nda: Aza aba'un a da aza a na a kuwai diga gogo a 'yawa adama e Itoni yi Zagbain!”

Reve Ruhu usu, “Ee, a te ivuwan atsuma a linga va atsumalima a na a yuwusan, linga sa'ani le na a yuwusain to toni le.”

Ugasa wu uvadi

¹⁴ Dada n kalyuwai, avu me ene eleshe a uri. Ili i na i rotsoi vuma dana ta nden de e eleshe'e. U ta no ookokolo a zinariya a aaci a yi waru u ta nu ugonu wa alya uguzu o ukere wa yi.

¹⁵ Avu waru malingata ma Asula mo ro mo uta atsuma a Aa'isamapada, avu u saalaa vuma na ri nden e eleshe na abajini o udyo, "Fara ikani nu ugonu wa wu. Ili i na i lobonoi a kana atsuma o uvadi e ina ta de, gogo da mantsa ma na wu ntsayi o golo6o le."

¹⁶ Avu za na ri nden e eleshe'e u rono ugonu wa yi, dada gba u kanai ca'an vu uvadi.

¹⁷ Avu me enishe malingata ma Asula me ire za na utai de a Aa'isamapada a zuva, waru u dana ta na matsun ma alya o ukere wa yi.

¹⁸ Avu waru malingata ma Asula mo ro ma ta'atsu, za na ri nu ucira e ekere a akina, wu uta de a masa'a. Ayi malingata ma Asula ma nda u de ta malingata ma Asula me ire adansa, "Tara matsun ma wali ma wu avu vu pada ataci† a alya o uvadi adama a na limatan va yi e ina ta."

¹⁹ Dada gba malingata ma Asula† ma vutalai matsun ma yi atsuma o uvadi. Dada u bolotoi limatan na ri pe atsuma o uvadi a tyo ubata u na o kpoko nle. Ne da gba Asula o tsu kpoko aza e iwuya na waa casu le oforo.

²⁰ O kpoko ta muwun ma ataci'i a alanga a lyuci gbain, avu mpasa mu uta ubata u na o kpoko nle gashi udolu u na u ri imili ukpakure (200) uga'an na aru'un ana uton.

Mbala n cindere mu ukosu

¹ Avu me enishe abajini e iroci de zuva a na a zuwai ama suru o o'woi a asalama. Nlingata ma Asula n cindere m banā t̄a m̄bala n cindere mu ukosu. Na Asula o koto a casu ama oforo na m̄bala n ndolo, waa d̄ashi yuwan upan waru shi.

² Reve me ene ili i na i rotsoi mala ma madubi* ma na a jambarai na akina. Avu waru me enishe aza a na a lyuwai aci a adodo na amali a yi, ayi da adodo za na a danai aala a yi na laamba. A danā t̄a mishin zuzu na mala ma madubi, waru a guzā t̄a ikumburu i na Asula a ca nle.

³ Reve a cana ishpa i na Musa† aagbashi a Asula a canai avu waru a cana ishpa i na Magiri'i ma canai, adansa,

“Avu da Asulazuva Mogono me Ili Suru, vu ta yuwusan abajini abajini e ili ya asalama.

Vu ta yuwusan tsugono tsu uvadi u nda suru.

Atsuma e ili i na vaa yuwusan suru amayun a da obolo nu ulobonu.

⁴ Vuma suru ta ca wu tsugbain, Asulazuva!

Ama suru a ta damma, ‘Vu t̄a na tsugbain nu ucira.

Babu vuma na ri na akiza, she avu goon.

Ama o uvadi suru a t̄a t̄awa a yuwaan wu aganda.

Ama ene t̄a mejege me ili i na vu yuwain suru.’ ”

⁵⁻⁶ Avu me ene de zuva, nlingata ma Asula n cindere aza a na a banai m̄bala n cindere o uta pe atsuma o Upasu wa Akiza† a Aa'isamapada. Za suru oto t̄a itana i uri i na i danai a madala, a kanda'wa t̄a amuna a na a davai na zinariya a nkakan n le.

* 15:2 Ayi “madubi” ayi da Ashingini a tsu de “masukaci”.

⁷ Atsuma e ili i wuma i nashi i ndolo za ta ca ta malingata ma Asula biti aakwanu a zinariya tapu na atsumalima a Asula, za na ri na wuma u babu ukotu, a tsun atsuma o uvadi.

⁸ Avu Upasu wa Akiza'a u shiwan na mikyon n na moo utusa diga de ubata u tsugbain tsa Asula nu ucira wa yi. Babu vuma na aa gura uwa pe atsuma a Aa'isamapada o ndolo she na mballa n cindere n na nlingata n cindere n ndolo n tawayi n koto.

16

Akwanu o upan wa Asula

¹ Mu uwwa ta abajini o udyo de a Aa'isamapada a dansaa nlingata ma Asula n cindere'e, "Yawai yo oco akwanu e cindere o upan wa Asula'a atsuma o uvadi."

² Dada malingata mo ufaru ma 'yawai dada wo ocoi ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi atsuma o uvadi. Dada dodi vu mballa mu usan lon o utai a lipu va aza a na a danai nu urotsu wa aadodo'o waru a yuwayin aamali a yi aganda.

³ Avu malingata me ire mo oco ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi a tyo atsuma a mala, dada gba mala mo o'woi mpasa gashi mpasa ma aakwakwa a vuma, reve ili i na i ri pe wuma atsuma a mala'a suru a kuwa.

⁴ Reve malingata ma ta'atsu mo oco ili i na i ri pe yi atsuma a aakwanu a yi a tyo atsuma o dolo ne esu a mini, reve a kamba mpasa.

⁵ Dada mu uwwai malingata ma na maa kalyuwusa mini ma dammai, "Avu da Asula a Akiza.

Avu da vu ri wuma gogo, waru vu ta lo wuma kuci!
U tu ulobonu u na vee ge'eto uvadi tsunda.

⁶ Aza e iwuya a zuwa ta mpasa ma ama a wu na
ma amasula n yene.

Adama o ndolo a da vu ca nle mpasa o sowoi.

A tsura ta ili i na a cigai!"

⁷ Avu mu uwwa udyo o utusa diga a masa'a
adansa:

"Ee, Asulazuva Mogono me Ili Suru,

Ure u na vu tsu ca ama e iwuya oforo amayun a da
waru wu ntsaa ta."

⁸ Avu malingata ma nashi mo oco aakwanu a
yi zuva vu urana, avu Asula a lyawa urana'a wu
vava ama nu usufluwu wa yi.

⁹ Avu abajini o usufluwu wu vava ama suru,
dada a yuwayin ala a Asula adanshi a vama, za na
tawayi na mbala n ndolo. Na ne suru a 'yuwan ta
a vadala o unusu u le avu waru a 'yuwan a cuwa
tsugbain tsa yi.

¹⁰⁻¹¹ Avu malingata ma tawun mo oco ili i na i
ri pe atsuma a aakwanu a yi a ndanata n tsugono
tsa adodo, reve ida i na waa yuwusan tsugono tso
o'wo irumbu. Ama a na a danai pe a dana ta a
magaga ma anga me le adama a na antsu e le a ta a
mbala lon. Na ne suru a yuwaan ta Asula adanshi
a vama† reve a 'yuwan a vadala a kambu ubata wa
Asula tsara a lyawa iwuya i le.

¹² Dada waru malingata ma tali mo ocoi ili i na i
ri pe atsuma a aakwanu a yi a tyo a abajini o Udolu
wa Yufiriti dada mini mo udolu'u u 'yewei. Ni ili
i ndolo i fara, dada ngono diga asana aa tawa na
asoja e le.

13 Avu me ene otoni a lima a ta'atsu a na o rotsoi opodo. A to utusa o una wa abajini a aagangu, na o una wa aadodo o ufaru na waru o una wa aadodo e ire vumavasula ve epen.

14 Ele otoni a lima† a nda a ta nu ucira u na aa gura yuwan iroci yi ili ya asalama. A 'yawa ta bata o ngono mu uvadi suru, tsara o boloto le ubata u ta tsara a yuwan uvon na Asula Mogono me Ili Suru a abajini o urana u na wee ge'eto ama.

15 Reve Zagbain damma, “Zuwai atsuvu! N ta lo a tawa cine vivu tsu tawa vuma babu urevu. Asula a ta zuwaa vuma na ri e ipiri ni itana ya yi ufobu aba'un, adama u wala atabu ama e ene atabu a yi, wu uwwa wono wan.”

16 Avu otoni a lima'a o boloto ngono'o ubata u ta, ubata u na a tsu de Amagedon na Tsuyahuda.

17 Avu malingata me cindere mo oco ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi de e eleshe. Dada Asula a yuwain adanshi na abajini o udyo diga de a ndanata n tsugono atsuma a Aa'isamapada, adansa, “N koto ta ili suru.”

18 A yuwan ta imadatsu na agiri'a na tsata tsa abunda, dada gba ida i ramo nu ucira u na u la'ai aza a na aa yuwusan hali na Asula a yuwain vadilima atsuma o uvadi.

19 Abajini a lyuci o ndolo e ne'eshen ta toto uta'atsu, reve ilyuci i ro atsuma o uvadi a ramo suru suru. Avu u cuwan na nusu lyuci gbain va Babila, avu waru u zuwa ama a Babila o sowo oforo a na a ri atsuma o mokoto mo upan ma yi.

20 Ana ida i jingadai tsundolo, ida i memere ma mini suru na nsasan m bete'we ta.

21 Reve abajini abajini a atayan a riyaa ama diga zuva. Ume wa atayan u rawa ta uritowu wu ume ukpaku.* Amma adama a na Asula a lyunguwa nle na atayan tsara u ca le atsumalima lon ama a yuwaan yi ta adanshi a vama.

17

Aashakala a ka obolo na aadodo

1 Avu malingata ma ta atsuma a nlingata n cindere n ndolo aza a na a ri na akwanu e cindere u tawa ya'a va reve u damma mu, "Tawa, n to roco wu cine aa ca aashakala a na ama suru e revei atsumalima, ayi dada abajini a lyuci a na a suwai zuzu na dolu va abunda.

2 Ngono mu uvadi n yuwan ta tsipere na ayi, waru ulambu u wono wa yi u zuwa ta ama suru o o'wo gashi ososowi a mara atsuma a tsipere tsa yi."

3 Avu atsuma a alavu alavu'u a na Ruhu roco numu, reve malingata ma Asula ma tara mu a tyo o ogozo. Dada me enei ka ro nden a aadodo a saan. A dana ta wisulusa wa Asula a lipu va aadodo'o ubata biti, waru u dana ta na aci e cindere na avana kupa.

4 Ayi ka'a wo oto ta itana i tsugono i na i ri sawun daan-daan na aza a na a ri saan. Waru wo otowiso ta ili i na a yuwain na zinariya, na atali a madala icu'un icu'un ni iyedi yi ikebe.† O ukere usa'ani wa yi u ta lo na mokoto ma zinariya ma mara tapu, ayi dada ili yi idaba ya abunda na tsipere tsa na waa yuwusan.

* 16:21 Ume wa atayan u la'a ta ume u bufu siminti.

⁵ A cin va yi a dana ta de aala a na a ri nu urevu wu usokowu, “Amu da Babila vu ucira, mma va ashakala suru suru, mma va aza a na a yuwusan ili yi idaba suru suru atsuma o uvadi.”

⁶ Reve me ene ka'a u sowo mpasa ma aza a na a yuwusan adanshi a sa'ani a Asula, aza a na o unai adama a na a danai uguzu na Yesu ugbamu. U zuwa yi ta wo o'wo ososowi.

Ana me ene niyi mo o'wo ta a asalama lon.

⁷ Dada malingata'a me ece numu, “Nye i zuwai vu ri a asalama? N ta damma wu ili yu usokosu yi ka nda obolo na aadodo a na u kumbai, za na ri na aci e cindere na avana kupa.

⁸ Ayi aadodo a na ve enei nda gogo u dana ta wuma, amma gogo aakwakwa a da. U ciga ta motaa atsuma a akari a aru'un lungu-lungu, reve u kara a tyo ubata u na Kristi Zamawawa† oo kototo yi suru suru. Ama a na a ri pa o uvadi u nda, aza a na Asula a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma shi ana a yuwain uvadi, a ta yuwan asalama abunda na a kalyuwa aadodo'o. U dana ta wuma, agba gogo u tu ukwa, agba u ta kambisa wuma.

⁹ “I ciga ta okolo a sa'ani o urevu tsara i reve ili i nda. Ele aci e cindere o ndolo ele da agadi e cindere a na ka ndolo ri nden. Aci o ndolo waru ngono n cindere n da a dansa.

¹⁰ Ngono n ton n riyta ta de, gogo za va tali da ri o tsugono, za ve cindere koto u tawa shi, agba tsugono tsay yi tsaa jima shi.

¹¹ Ayi aadodo u dana ta wuma, amma gogo aakwakwa a da, waru ayi fo ayi da mogono ma kunla. Atsuma o ngono n cindere n ndolo n da wu

utai, waru u ta pe a mmalu a tyo ubata u na oo kototo yi suru suru.

¹² “Ele avana kupa a na ve enei, ele da ngono kupa n na koto a yuwain tsugono shi, agba a ta tsura ucira u na aa yuwan tsugono tsu ngono obolo na adodo hali rumu ta.

¹³ A ta usu a ca yi ucira na tsugono tse le.

¹⁴ A ta yuwan uvon na Magiri'i, agba Magiri'i mo ndolo ma ta lyuwa aci e le adama a na ayi da Zagbain a aci a azagbain na Mogono mo ngono suru suru. Ama a yi ele da aza a na u deyi waru u dangwa le ta waru a ta kurusu yi na amayun kuci.”

¹⁵ Ayu malingata'a ma damma mu, “Dolu na ve enei, bata na aashakala a ri nden da, ele da obolo a ama, ni ida, ne elentsu, na gundo.

¹⁶ Avana kupa na adodo a na ve enei a ta 'yuwan aashakala'a. A ta usa ili i na u ri na ayi suru ayu a lyawa yi atabu. A ta yanzala lipu va yi reve a tama yi, reve waru o koso kulato akapi a lipu va yi na akina.

¹⁷ Ngono kupa nda n ta yuwan ne adama a na Asula a zuwa le ta a yuwan ili i na u cigai. Adama o ndolo a ta usu suru nle a ca adodo o ndolo ucira u na woo o'wo le mogono. A ta yuwan tsutoni na adodo o ndolo hali mantsa ma na Asula a zuwa ifofi ya yi i shiwan.

¹⁸ Ayi ka na ve enei ndolo ayi da abajini a lyuci a na a ri nu ucira za na mogono ma yi mo o'woi mogono e ekere o ngono e ida suru atsuma o uvadi.”

18

A lungusa ta Babila

¹ Ana alavu alavu a na me enei ka na kumbai aadodo o ndolo a karai, dada me enei malingata ma Asula mo ro a macipa diga zuva. U ta nu ucira lon, avu ekan a gbain o uta diga ya'a yi, reve wi ikana uvadi.

² Reve u saala nu ucira:
 “Abajini a lyuci va Babila a langa ta suru suru.
 Ama a buwa pe shi,
 otoni a lima icu'un icu'un i da i ri pe na nden.
 Waru nnunu mi idaba icu'un icu'un i da i ri pe na
 nden.

³ Ida suru o o'wo ta ososowi a mara ma yi,
 ayi da maluwa ma tsipere tsa yi.
 Ngono mu uvadi suru n yuwan ta tsipere na ayi,
 waru aza a awina a tsu tsura ta ikebe ya abunda
 adama a na u cigai ili i sa'ani ya abunda.”

⁴ Avu mu uwwisa udyo u ro diga zuva adansa:
 “Ama a va, utai atsuma a lyuci gbain ndolo,
 tsara i yuwan unusu cine ayi u yuwain wan,
 tsara waru i tsura oforo cine ayi waa tsura wan.

⁵ Nusu va yi rawa ta aaganga o obolo a na a rawai
 de zuva,
 waru koto Asula e icina ni iwuya i na u yuwusain
 shi.

⁶ I ciga i 'yuwan i yuwaan yi cu'un vi ili i na u
 yuwain
 cine u yuwain a tyo e ekere a akapi.
 Amayun, i tsupa yi toto ure na cu'un vu unusu u
 na u yuwain.

I ciga i 'yuwan i tsun mara
 ma na ma ri nu ucira toto ure o mokoto ma yi,
 cine u fofoyi akapi.

⁷ U ca ta aciyayi tsugbain lon,
 avu waru u tsura ili i na u cigai suru.

I ca yi atsumalima na atsumolangu lon.
 U ta yuwusaan aciyayi uvadu, avu u damma,
 'Apa mu nden,
 amu ka da na n ri a yuwusan tsugono.
 N ri na vali na aa kuwa mu shi,
 adama o ndolo maa shon adama a yi shi.'
⁸ Adama a na Babila ka 'yasain avangaci tsundolo,
 waa jima shi,
 avu Asula a ca yi atsumalima nu ubanakun,
 avu waru ama a yi a kuwa,
 waru u ta yuwan ambulu.
 Akina a ta kulato yi,
 adama a na Asula a na ee ge'eto yi,
 a ta nu ucira."

⁹ Ngono mu uvadi n na n yuwain tsipere na
 ayi reve a lyuwa atsuma o utsuru wa yi, e te ene
 mikyon m magugwa ma akina za na aa lyuwa yi,
 a ta shon reve a yuwan atsumolangu adama o
 ndolo.

¹⁰ E isawan ta alanga, adama a na o to wovon a
 na o to sowo atsumalima cine woo sowuso. A ta
 damma,

"Atsumalima!

Cine waa dana wu na atsumalima,
 abajini a lyuci na lyuci vu ucira Babila,
 adama a na atsuma a rumu ta oforo a tawa wu ta!"

¹¹ Waru aza a awina atsuma o uvadi a ta shon
 waru a yuwan atsumolangu adama a yi, adama a
 na babu za na aa tsula itana i na aa winasa.

¹² Apa ili'i: zinariya, na azurufa, na atali a
 madala e ikebe,† ni iyedi yi ikebe,† ni itana i na i
 la'ai aza a na a yuwain na tsikilu, ni itana i na i
 ri sawun daan-daan, ni itana yu ulobonu i na i ri
 saan, na danga icu'un icu'un i na i ri na maguru

mo uyo'o lon, na akapi e ili i na a yuwayin na anga a agiwa na danga vi ikebe, na rumushili, ni irumu, na atali e ikebe o usaa,

¹³ ni ili i maguru† i na a tsu de furenkisen† na mur† adama o usa'an, waru adama a masa'a, waru adama o usukumu a lipu, na masayan ma inabi, na mani'in, na yira, ni ishina, ni inan, ni ikyon, ni ido, obolo ni ikeke yi ido i na a tanusu itana, obolo na agbashi, na ama a na e remei ubata o uvon.*

¹⁴ Aza a awina a ta damma yi,
 “Ili i sa'ani i na vaa zuwusaa okolo suru o koto ta, waru ili i na yaa zuwusa wu vo o'wo ulobonu a puwan ta,
 vaa dashi tsura le waru shi!”

¹⁵ Aza a awina, aza a na a tsurai utsuru adama a na a winaa niyi itana'a, e te isawan alanga na ayi, adama a na a ri e iladi i na oo sowo atsumalima cine ayi woo sowuso. A ta shon avu waru a yuwan atsumolangu.

¹⁶ A ta damma:
 “Atsumalima!
 Atsumalima a ta cina wu avu abajini a lyuci a nda!
 U dana ta o otosu itana yi ikebe,
 ni itana i sawun daan-daan, ni itana i na i ri saan lon.

U oto ta waru ili i na a yuwain na zinariya,
 na atali a madala e ikebe† icu'un icu'un!

¹⁷ Atsuma a rumu ta avu a lungusa utsuru wa yi suru!”

Zagbain vu uluwu u wantsun u gbain suru na alingi a yi a te isawan alanga na ayi. Waru aza a

* **18:13** Atsuma e ili i maguru o bolo ta na mur na furenkisen, ili i ta i da na aza a na aza o urevu a tawayi Yesu une'e.

na a yuwusan mmalu a_tsuma a antsun a mala a te isawan alanga na ayi, ne da fo aza a na a yuwusan pe awina e itana i na a tawayi a_tsuma a antsun.

¹⁸ A ta saala lon ne e ene mikiyon ma akina ma na maa lyuwa yi, “Koto a yuwan cu'un va abajini a lyuci vu mgbain nu ucira tsunda shi!”

¹⁹ A ta tsun mabula a aci e le tsara o roco a ta na atsumolangu. Waru a ta damma:

“Atsumalima,

Atsumalima a ta cina wu avu abajini a lyuci!

Abajini o utsuru a yi a zuwa tsu ta suru ntsu tso o'wo nu utsuru.

Gogo atsuma a rumu ta o koto ta suru.”

²⁰ Adu aza a na i ri zuwa,

i yuwan mere,

adama a na Asula a lungusa ta de Babila.

Adu ama a Asula,

obolo na ajiya na aza a na a dansa ikaka ya Asula i zangana.

Adama a na Asula e ge'eto yi ta

adama e ili i babu ulobonu i na u yuwaan ndu.

²¹ Reve malingata mo ucira ma tara aatali a gbain, gashi aatali a yira, avu u vari yi atsuma a mala reve u saala:

“Babila, avu lyuci gbain,

cine n variyi aatali a nda,

ne da Asula aa lungusa wu nu ucira u gbain!

Ama aa dashi ene lyuci nda waru shi.

²² Ko za aa dashi uwwa ama a wa'asa ikumburu shi,

ko ndobiya shi,

ko ama e ivulusa papin ko avana shi.

Ko za aa dashi yuwan ulinga atsuma a wu shi.

Waru ko za aa dashi uwwa ilama i yira shi.

- ²³ Ko za ȁȁ dāshi ene ekan e ifitila ȁ wu shi.
 Waru ko za ȁȁ dāshi uwwa uȁyo u vali ko ka a
 yuwusan lolo shi.
 Aza a awina e itana ȁ shi tȁ a la'a ama o uvadi suru
 ucira.
 Tsuboci tsȁ wu tsȁ pusaȁn tȁ ama o uvadi suru
 ugbozu.
- ²⁴ Ȃsulȁ a ca tȁ Babila ȁtsumȁlima
 adama a na wu unai amȁsulȁ,
 na ama ȁ Ȃsulȁ suru.
 Ee, Babila una tȁ akapi a ama ȁtsuma o uvadi
 suru.”

19

Ama a na ȁ ri zuva a yuwaan tȁ Ȃsulȁ ica

- ¹ Ana malingata mo ucira'a mo kotoi adanshi,
 reve mu uwwa mesun mȁ ȁbajini o obolo a ama
 zuva a yisaali:
 “A cuwa Ȃsulȁ!
 Iwawi, nȁ tsugbain, nu ucira za va Ȃsulȁ ȁ tsu a ȁ!
² Cine waa casu ama e iwuya oforo amayun a ȁ
 waru wu ntsaa tȁ.
 Wi isawaton tȁ cine waa ca aashakala o ucira o
 ndolo ȁtsumȁlima,
 za na zuwai ama o uvadi a nda a yuwain tsipere
 nȁ ȁyi.
 Ȃsulȁ a tsupa yi tȁ adama a na wu unai agbashi ȁ
 yi.”
- ³ Reve waru a saalisa:
 “A cuwa Ȃsulȁ!
 Mikyon mȁ akina n na n kulȁtoi lyuci gbai'in
 n karȁ tȁ a gawusan babu ukotu!”
- ⁴ Ȃvu azagbain ushin nȁ ȁȁ ȁ nashi obolo ni
 ili i wuma i nashi ȁ kaȁto ȁvu a yuwaan Ȃsulȁ

aganda, za na danai nden a ndanata n tsugono. Avu a damma, “Ami!† Tsu cuwai Asula!”

Abuki o lolo a Magiri'i

⁵ Reve mu uwwa nanza e dewu atsuma a ndanata ma Asula'a, adansa: “Suru ndu aza a na a ri ama a gbain na aza a na a ri azagbain shi, suru ndu aza a na aa yuwusaan Asula aganda damma niyi, ‘Tsu ca wu ta tsugbain.’ ”

⁶ Reve mu uwwa mesun ma abajini o obolo a ama zuva a yisaali. U ta gashi magugwa ma abajini a mini a riyisa na mesun ma tsata ma gbain. Mu uwwa le ta adansa:

“Cuwai Asula!

Adama a na Asulazuva a tsu, Mogono me ili suru suru, Mogono ma da!

⁷ Tsu yuwain mere reve waru tsu zanganai.

Tsu cuwai tsugbain tsa yi!

Adama a na mantsa ma yuwan ta ana aa yuwan abuki o lolo a Magiri'i'i.

Kasa'avu va yi fobo ta aciyayi adama o ndolo.

⁸ Asula a ca yi ta utugu u lolo,

u na u la'ai utugu u na a yuwain na tsikilu, waru u ta cece a madala.”

(Utugu'u ayi da ili i sa'ani i na ama a Asula aa yuwusan.)

⁹ Reve malingata ma Asula'a ma damma mu, “Vu dana ili i nda: Asula a ta zuwaa za suru na a banuyi a tyo ubata wa abuki o lolo a Magiri'i'i aba'un.” Avu waru malingata'a u dammisa, “Ili i nda i na Asula a dammai amayun a da.”

10 Avu n kadato a makakan ma malingata'a adama n yuwaan yi aganda, amma avu u damma mu, “O'o, she vu yuwaan mu aganda wan! Amu aagbashi a da tsa wu na aza e Itoni, aza a na a guzai amayun e ili i na Yesu palu'wai. I yuwaan Asula aganda!”

Adama a amayun a na Yesu palu'wai ayi da i zuwai ama aa yuwusan adanshi e ikaka ya Asula.

Za na kumbai do uri

11 Reve me ene zuva ukpatu'u, na do uri lo mishin. Waru za na danai ukumbu o do'o aala a yi gba Za va Abulu na Amayun. U tsu yuwan ta uge'etosu mejege waru u tsu yuwan ta uvon u na wu ntsayi.

12 Esu a yi a dana ta a madala gashi akina, waru wo oto ta okokolo a abunda. A dana ta aala a lipu va yi, agba ayi da goon u revei urevu wa yi.

13 Avu wo oto atugu a gbagbain a na a tsupuyi atsuma a mpasa. Aala a yi a da “Aadanshi a Asula.”

14 Asoja a zuva a kumba ta ido i uri waru o tonishi yi ta. O oto ta itana i uri, aza a na a la'ai aza a na a yuwain na tsikilu, waru a ri cece.

15 Avu matsun me pe'eni ma wali mo uta o una wa yi, reve u yuwan ulinga na ayi u lyuwa aci e ida. U ta yuwan tsugono tse le na aadanga a rumu. U to roco ucira wu upan wa Asula Mogono me Ili Suru, nu u kpoko umatsun u inabi ubata u na o kpokuso masayan.

16 Ubata wa atugu a gbagbain a na a palai aagutsu a yi, a dana ta:

MOGONO MO NGONO NA ZAGBAIN VA AZAG-BAIN.

17 Reve me ene malingata mo ro mishin pe o urana. Avu u yuwaan asala a na a ri a tsu'yan zuva suru adanshi na abajini o udyo: “Tawai! I boloto adama i lyuwa ilyalya ya abunda ya abuki a na Asula oo fobo!

18 Tawai! Yi kada lipu vu ngono, na nan yali a asoja, na asoja, obolo na lipu vi ido na aza a na a tsu kumba le. Tawai! Yi kada lipu va ama suru: aza a na a ri agbashi na aza a na a ri agbashi shi, na azagbain, na aza a na a ri azagbain shi!”

19 Avu me ene aadodo obolo na ngono mu uvafi suru, obolo na asoja e le o bolotosu adama a yuwan uvon na za na kumbai do'o na asoja a yi.

20 Reve e reme aadodo'o, obolo na vumavasula ve epen za na yuwaan niyi ulinga wa asalama. (U yuwan ta ulinga wa asalama o ndolo adama u pusan aza a na a danai nu urotsu wa aadodo'o aza a na a yuwayin aamali a yi aganda.) Aadodo'o na vumavasula ve epe'en a vari le ta wuma atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta.

21 Za na ri ukumbu zuva vu do'o wu una ta asoja'a suru na matsun me pe'eni'i ma na ma danai o utusa o una wa yi. Avu asala a kada lipu le suru hali atsuma e le o o'wo bafa-bafa.

20

A'wan ukpakukupa

1 Ana za na kumbai do uri lyuwai aci a aadodo'o, na vumavasula ve epe'en, obolo na asoja e le, reve me ene malingata ma Asula a cipusa diga zuva, u guza ta akani o ugbamu na makpatu'utsu ma aakarari a aru'un lungu-lungu.

2-3 Avu malingata'a me reme aagangu'u, za na danai yo diga de za na fo a tsu de Mekerencesu ko Male. Avu u tara akani'i avu u takpara yi. Reve u vari yi atsuma a aakari a aru'u'un. Avu u katsu unantsu wa aakari a aru'u'un na makpatu'utsu ma na u danai na ayi uguzu o ukere, reve u to unantsu'u cine za lo na aa gura kpatu'wa yi shi. Na Mekerencesu ma ciga ma 'yuwan u dana pe hali a'wan ukpakukupa (1,000). A mantsa mo ndolo, waa gura lulumu ama o uvadi shi. Na a'wan o ndolo o koto, avu malingata'a ma badu yi mantsa wa'a.

4 Reve me ene ndanata n tsugono na abunda, waru aza a na a ri de nden aza a na Asula a cayi ucira u na aa yuwan tsugono tsa da. Kwisa va aza a na n'yuwatan n kukodoi a aci e le a da adama a na a dammai ikaka ya Yesu obolo na adanshi a Asula. Ama a nda a yuwaan adodo'o ko aamali a yi aganda shi, waru a ushi urotsu wa yi e icin i le ko e ekere e le shi. A kamba ta wuma reve a danu a ndanata n tsugono'o, avu a yuwan tsugono obolo na Kristi Zamawawa hali a'wan ukpakukupa (1,000).

5 Ayi nda ayi da mantsa mo ufaru ma na Asula aa 'yasain ama diga o ukwa. (Akapi a akwakuwa aa kamba wuma shi, hali she na a'wan ukpakukupa o ndolo o koto.)

6 Aza a na Asula a 'yasain atsuma o ukwa a mantsa ma nda a yuwan ta mazanga lon, ele ama a yi a da. Oo kototo le atsuma a mala ma akina shi, za na o'woi ukwa we ire. O to o'wo nan ganu avu a yuwaan Asula na Zamawawa va yi na u dangwai aganda, reve a yuwan tsugono obolo na ayi hali

a'wan ukpakukupa (1,000) o ndolo.

Asula a lyuwa ta aci a Male

⁷⁻⁸ Nna a'wan ukpakukupa'a (1,000) o koto, malingata'a ma ta bada Male ubata u na wu nla niyi. Reve wu uta avu u pusaan ama e ida aza a na a bazai atsuma o uvadi ugbozu. Ida i nda i da a tsu de Gogu na Magu. Male'e mo to boloto le ubata u ta, ubata u na aa yuwan uvon. A ta dana abunda a na za lo aa gura kece le shi.

⁹ A baza ta suru atsuma o uvadi reve a kandaruwa uvalata wa ama a Asula ayi da lyuci na u cigai. Reve gba akina a tawa diga zuva reve u kototo le.

¹⁰ A shi ta de a vari aadodo'o obolo na vumavasula ve epen va yi atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta, reve waru a vari Mekerencesu'uf pe, za na pusayin ama a nda suru ugbozu. Akina'a a ta zuwa suru nle o sowo atsumalima ayin nu urana babu ukotu.

Uge'etosu wu ukosu

¹¹ Avu me ene ndanata n tsugono n uri za na ri mgbain, reve me ene za na ri de nden. Ana u rocoyi aciyayi, reve ida na zuva puwan waru ko za enishe le waru shi.

¹² Waru me ene ta aza a na a kuwai de lo mishin a makakan ma ndanata n tsugono'o, aza a na a ri ama a gbagbain na akapi a ama a na a buwai. Reve a kpatu'wa atagada a na a danai ili i na vuma yuwain suru. Reve a kpatu'wisaa atagada o ro, aatagada a na a danai aza a ri obolo na Asula kuci.*

* **20:12** Idanshi ya aatagada i na a yuwayin ulinga u damma ta "Aatagada a Ama a Wuma."

A yuwaan t̄a aza a na a kuw̄ai d̄e uge'etosu e ili i na a yuwain, cine a ri ufanu at̄suma a atagada'a.

¹³ Avu ama a na a kuw̄ai at̄suma a mala e isawan a makakan ma ndanata n tsugono'o, adama Asula a yuwaan le uge'etosu. Ukw̄a obolo nu Ukwisa a tawaa na akwakwa a na a ri pe at̄suma e le, reve Asula a yuwaan le uge'etosu e ili i na a yuwain.

¹⁴ Avu a vari Ukw̄a nu Ukwisa at̄suma a mala ma akina. (Ayi mala ma akina ma nda, ayi da ukw̄a we ire.)

¹⁵ Reve a vari ama at̄suma a mala ma akina,† ele da aza a na a danai ala e le at̄suma a aatagada a ama a wuma shi.

21

Zuva sa'avu ni ida i sa'avu

¹ Ana alavu alavu a Asula o uge'etosu wu za suru kotoi, reve me ene zuva† sa'avu ni ida i sa'avu. Zuva vu ufaru ni ida yu ufaru a puwan ta, waru babu mala mo ro.

² Avu me ene Lyuci va Akiza na Asula a lyunguyi, za na ayi da Urishelima† sa'avu, waru u dana ta a cipusa diga zuva. Lyuci sa'avu'u u dana ta gashi kasa'avu na otoi utugu u lolo adama o lolo va yi, waru gogo u tu ufobu u na waa 'yawa u ga'an na vali va yi.

³ Reve, mu uwwa za ro e dewu diga a ndanata n tsugono'o, adansa, "Gogo ndanata ma Asula n ta at̄suma a ama! U ta danu obolo ne ele, waru o to o'wo ama a yi. Asula na aciyayi u ta dana obolo ne ele, waru u ta dana Asula e le.

⁴ U ta tasa abara o urewesu u le suru. Za buwa aa kuwa waru shi, ko ke'en. Ko za aa yuwan

atsumolangu shi, ko u shon, ko wu uwwa mbala waru. Akuci e ili suru a puwan ta.”

⁵ Avu za na ri nden a ndanata n tsugono'o u damma, “Kalyuwai! N ta kambatosu ili suru usa'avu!” Reve u damma mu, “Vu dana ili i nda, adama a na adanshi a nda amayun a da waru a ta zuwaa le ucira.”

⁶ Reve waru u damma, “N yuwan ta ili i nda suru! Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. N ta ca za na ri a uwwusa akuli suru mini u sowo diga e esu a mini ma na me yeneshe ma na maa casu wuma. Agba aa tsupa shi.

⁷ Aza a na a lyuwai aci a ta ushi ili i nda ya'a va: N to o'wo Asula e le, ele waru o to o'wo muwun n va.

⁸ Amma ama a nda gba'a shi a ta tsura ubata atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta: Owovoton, waru na aza a na a lyawai itoni i va, waru na aza a na a kambatoi aciyele ili yi idaba adama o unusu u na a yuwain, na aza a mona, na aza e tsipere, na aza a na a yuwusan nkunu, na aza a na aa yuwusaan amali aganda, na ama a na a yuwusan epen suru. Ayi da ukwa we ire.”

Urishelima sa'avu

⁹ Avu malingata mo ro ma tawa ma damma mu, “Toni mu! N to roco wu usheli u na waa yuwan lolo na Magiri'i'i.” (Malingata ma nda, za ta da atsuma a nlingata n cindere n na n danai uguzu na akwanu e cindere aza a na a danai pe na mbala n cindere n na a yuwain o ukosu.)

¹⁰ Reve Ruhu va Asula shiton mu, avu malingata'a ma tara mu a tyo o mogogolo ma masasan mo uga'an. De da u roco numu Lyuci va Akiza na Asula a lyunguyi, za na ayi da Urishelima'a, waru u dana ta a cipusa diga zuva.

¹¹ Lyuci'i u shiwan ta na tsugbain tsa Asula waru ne ekan a madala gashi mini ma shili na mini ma avu'un vadamma atali e ikebe, waru u ta cece tsa madubi ma na vaa gura ene ili ye elime.

¹² Avu a kandaruwa yi nu ukari wu ugbamu wu uga'an. U dana ta na nantsu kupa ne ejere waru unantsu suru u dana ta na malingata ma Asula† e ipiri ya yi. A nantsu'u a dana ta ala o gundo kupa ne ejere a aza a Isra'ila, aala a ta suru o unantsu u ta.

¹³ Eebele suru u ta na nantsu ta'atsu: aza a ta'atsu asana, aza a ta'atsu waru ugana, aza a ta'atsu uyagi, na aza a ta'atsu alivu.

¹⁴ Ukari u lyuci'i gba a suwa yi ta zuva va atali a gbagbain kupa ne ejere. A aatali suru a dana ta aala a aajiya a ta atsuma a kupa ne ejere a Magiri'i'i.

¹⁵ Malingata ma na ma danai a adanshi na amu ma dana ta na aadanga a na a yuwain na zinariya. U ta yuwan ulinga na ayi tsara u rito lyuci'i, na nantsu va yi na kari va yi.*

¹⁶ Ana u rito niyi, reve we ene u ta gashi aakpati. Washin we ebele a yi nu uga'an u mishin wa yi unata u da a ri: mili ukpakukupa nu ukpakuton (1,500) u da.

* **21:15** Na vuma teme mmalu diga Isalka a 'yawa Jos, reve u kambisa toto uta'atsu, ayi da u ri unata na washin wu u6a6u wa abajini a lyuci'i.

¹⁷ Reve malingata'a mo rito ukari'i, agba nu uritosu u vuma ugba_mu wā yi u tā zuzu na ana ukpakure nā kupa nā aza a tali (216).

¹⁸ Ukari'i a suwa yi tā na atali a na a ri a madala† gashi akina a shili na akina a mini mā avu'un. Ili suru atsuma a lyuci'i a yuwan yi tā nā zinariya na ri cece tsā maḍubi ma na vaa gura ene ili ye elime.

¹⁹⁻²⁰ Aatali suru atsuma a atali kupa ne ejere'e e ikyun yu usaa'a aatali e ikebe ko'o ḍa. Ozo o ro a tā ushili, ozo o ro gba shi mini ma tsusumba, ozo o ro gba mini mā avu'un, ozo o ro gba mini ma akaramuna.†

²¹ Nantsu kupa ne ejere'e iyedi kupa ne ejere e ikebe a ḍa. Unantsu suru a yuwan yi tā nā yedi tā. Ure u gbain wā atsuma a lyuci'i a yuwan yi tā nā zinariya na ri cece tsā maḍubi'i.

²² Me ene Aa'isamapada atsuma a lyuci'i shi, adama a na Asulazuva Mogono me Ili Suru nā Magiri'i'i mo o'wo tā Aa'isamapada'a.

²³ Lyuci'i waa zama urana ko woto adama u ca yi ekan shi, adama a na tsugbain tsā Asulā tsu ta casu yi ekan waru Magiri'i'i u te ikanasa yi gashi fitila.

† **21:19-20** Ele icu'un ya atali kupa ne ejere a nda, suru nle a tā na ala nā Tsunasara obolo nā Tsugana. Apa cine a tsu ḍe le nā Tsunasara: Za vu ufaru ayi ḍa jasper, she sapphire, she chalcedony, she emerald, she sardonyx, she carnelian, she chrysolite, she beryl, she topaz, she chrysoprase, she jacinth she amethyst. Apa cine a tsu ḍe le nā Tsugana: Za vu ufaru ayi ḍa yasfa, she saffir, she agat, she zumurrudu, she onis, she yakutu, she kirisolat, she beril, she tofaz, she kirisofaras, she yakinta she ametis. [Aza a KLP: a ḍana tā ala a atali o ndolo fo ununa a ḍana nle nā Tsunasara nā Tsugana, cine a ḍana nle'e wu utā tā a NIV na Adanshi a Asulā a Tsugana.]

24 Ama o uvadi suru a ta danu pe atsuma e ekan a na e ikanasa lyuci'i. Ngonu waru n ta tawaā nu utsuru u le de.

25 Nantsu lyuci'i ta dana ukpatu'u urana suru. Aa baru le shi, adama a na aa yuwan de ayin shi, ko ke'en.

26 A ta tawaā ni ili yu ulobonu nu utsuru wa ama o uvadi atsuma a lyuci'i.

27 Ko ke'en a lyawa ili i wuya i uwa pe shi, waru za na yuwain ili yi idaba, waru za na yuwain epen aa lyawa yi u uwa pe shi. She aza a na a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma a Magiri'i ele da aa uwa pe.

22

Udolu u na waa casu wuma

1 Ana malingata ma Asula'a mo kotoi o rocosu mu lyuci sa'avu'u, avu waru u roco mu udolu u na u ri na mini ma na maa casu wuma. U shi te ikanasa tsā madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. Reve u uwa e yeneshe a ndanata n na Asula na Magiri'i'i a ri nden.

2 Reve u yene a cipā e memere mo ure ma lyuci'i. Danga na aa matsasan muwun n na maa casu wuma a ta lo a nge'en mu udolu'u biti. A tsu matsan ta kupa nu ure a aa'wan, u ta o woto u ta. Ama o uvadi a ta yuwusan aguma na avu'un e le.

3 Unā u na Asula a yuwayin de ili biti a tawa yi ta. Ndanata n na Asula na Magiri'i'i a ri nden u to o'wo pe a lyuci'i. Avu agbashi a yi a yuwaan yi aganda.

4 E te ene urewesu wa Asula waru aala a yi a ta dana ufanu e icin i le.

⁵ Aa dāshi yuwan ayin waru shi. Aa zama ekan a fitila ko ekan o urana waru shi, adama a na Asulazuva Asulā a ta ca le ekan. Reve a yuwan tsugono babu ukotu.

Utawu wa Yesu

⁶ Reve malingata'a u damma mu, “Adanshi a nda amayun a da, waru ili i na aa usu da. Waru Asulazuva Asulā za na tsu ca amasulā Ruhu va yi, u lyungu ta malingata ma yi u roco agbashi a yi ili i na yaa fara babu ujimu.”

⁷ Yesu† damma ta, “Uwwai! N ta lo a tawa gogo. Aatagada a nda a damma ta ili i na yaa fara gogo na alanga jima. Asulā a ta zuwaa aza a na a kuruyi ili i nda aba'un.”

⁸ Amu da Yahaya, za na uwwai waru we enei ili i nda suru. Reve ana mu uwwai waru me ene nle suru, avu n kafato adama n yuwan aganda a ana a malingata ma Asulā ma na mo roco numu ili i nda.

⁹ Amma avu u damma mu, “Ko ke'en! She vu yuwaan mu aganda wan! Amu fo aagbashi a da tsa wu, obolo na amasulā aza a wu, na aza a na aa kurusu adanshi a na a ri a aatagada a nda. Vu yuwaan Asulā aganda!”

¹⁰ Reve u damma mu, “She vu putsaa ama e reve ili i na a dammai atsuma a aatagada adama e ili i na yaa fara gogo ni ili i na yaa fara na alanga a jima wan. Mantsa ma na ili nda yaa fara waa jima shi.

¹¹ Hali mantsa mo ndolo ma tawa, ama a na aa yuwusan iwuya suru a lyuwa elime na mayan me iwuya, aza a na waru aa yuwusan ili yi idaba a lyuwa elime na mayan me ili i ndolo. Aza a na waru aa yuwusan ili i sa'ani a lyuwa elime na

mayan me ili i sa'ani, aza a na waru a ri na akiza a 'yuwan a ciga a suma iwuya.”

12 Yesu damma ta waru, “Uwwai! N ta lo a tawa babu ujimu. N ta tawa adama n ca ama suru iliyinkapa ko atsumalima adama e ili i na a yuwain.

13 Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. Amu da n yuwain ili biti, amu da waru atyo e ili biti.

14 “Asula a ta zuwaa aza a na a za'wai atugu e le cece aba'un, adama o ndolo a ta lyuwa muwun mu ufanga n na maa casu wuma, reve a uwulai nu unantsu a uwa atsuma a lyuci'i.

15 Agba a ta putsaa icu'un ya ama a nda na aa uwa atsuma a lyuci'i: Aza a na o o'wotoi aciyele idaba nu unusu u na aa yuwusan, na aza a nkunu a uwa pe shi. Waru aza a tsipere, na aza a mona ma ama a uwa pe shi. Ne da waru aza a amali, na ama a na aa yuwusan epen suru a uwa pe shi.

16 “Amu Yesu, n lyungu ta malingata ma va u ca du ikaka i nda a tyo ubata wa aza e Itoni. Amu da Ikyun, ana Akaya, na Mawun ma Tsukaya mo ugundo mo Mogono Dawuda.† Amu da Talyo'o na tsi Ikana na Wasasa.”*

17 Ruhu va Asula na kasa'avu Magiri'i'i a damma ta, “Tawa!” Lyawa za na uwwai adansa tawa biti u damma “Tawa!” Za na aa uwwusa akuli suru, lyawa u tawa, za na cigai u sowo mini ma na maa casu wuma lyawa u tawa u sowo pere.

Ukosu

* 22:16 Talyo'o nda, ayi da Ashingini a tsu de “zangaɗa.”

¹⁸ Amu Yahaya, n to ronuso aza a na a uwwai ikaka ya aatagada a nda atsuvu. Ikaka'a adama e ili i na yaa farasa gogo ni ili i na yaa fara na alanga jima ɗa. Na vuma ro ɗashi ili i ro atsuma e ikaka i nda, Asula a ta ɗashi yi atsumalima. U ta zuwaa yi mɓala n cindere n na n cuɗuwai atsuma a aatagada a nda.

¹⁹ Waru na za ro fodo ili i ro atsuma e ikaka i na i ri atsuma a aatagada a nda, Asula a ta putsaa yi na waa ushi aba'un a na a yuwain adanshi atsuma a aatagada a nda. Waru Asula a ta putsaa yi na waa lyuwa muwun mu uɗanga n na maa casu wuma, waru waa lyawa cu'un vuma ndolo u ɗanu atsuma a lyuci va akiza'a shi.

²⁰ Yesu, za na dammai ili i nda suru amayun a ɗa, u damma ta, “Amayun, n ta lo a tawa babu ujimu.”
Ami. Tawa, Yesu Zagbain!

²¹ Lyawa Yesu Zagbain roco suru ndu isa'ani i gbain ya yi. Ami.†

**Nzuwulai n Sa'avu na Tsishingini na adiva a
na a dangulai a Nzuwulai mu Ufaru
New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsishingini)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsishingini

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsishingini

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

bb185c63-dc44-572c-ae93-66252c4dfa1e